

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Кваліфікаційна робота

магістра

на тему: Удосконалення управління кредиторською заборгованістю
ПАТ«Кривбасзалізрудком»

Виконала: студентка 2 курсу, групи 8.0729–з
спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та
страхування

освітньої програми фінанси і кредит
спеціалізації Корпоративні фінанси

_____ Чопенко Д. Ю.

Керівник к.е.н., доц., проф. кафедри Кущик А. П.

Рецензент к.е.н., доцент Линенко А.В.

Запоріжжя – 2020

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економічний
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування
Рівень вищої освіти магістр
Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування
Освітня програма фінанси і кредит
Спеціалізація Корпоративні фінанси

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____ А.П. Кущик

«__» _____ 2020 р.

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТОВІ

_____ Чопенко Дарині Юріївні

(прізвище, ім'я, по-батькові)

1. Тема роботи: Удосконалення управління кредиторською заборгованістю ПАТ«Кривбасзалізрудком»

керівник роботи: Кущик Анатолій Петрович, професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування, к.е.н.

затверджені наказом ЗНУ від “18” червня 2020 року № 811–с

2. Строк подання студентом роботи “__” _____ 202__ року

3. Вихідні дані до роботи дані фінансової звітності ПАТ«Кривбасзалізрудком», а також монографічні дослідження та наукові статті вітчизняних і зарубіжних авторів.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) Теоретичні основи управління кредиторською заборгованістю підприємства. Аналіз кредиторської заборгованості ПАТ«Кривбасзалізрудком». Напрямки удосконалення управління кредиторською заборгованістю ПАТ«Кривбасзалізрудком».

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): магістерська робота містить 10 рис., 19 табл. і 4 формули.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	завдання прийняв
1	Кущик А. П., к. е. н., доц., професор кафедри	09.08.2020	09.08.2020
2	Кущик А. П., к. е. н., доц., професор кафедри	13.09.2020	13.09.2020
3	Кущик А. П., к. е. н., доц., професор кафедри	18.10.2020	18.10.2020

7. Дата видачі завдання 05 липня 2020 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів магістерської роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Складання бібліографії та вивчення літературних джерел	05.07.2020 р. – 09.07.2020 р.	Виконано
2.	Виконання вступу	10.07.2020 р. – 08.08.2020 р.	Виконано
3.	Виконання розділу 1	09.08.2020 р. – 12.09.2020 р.	Виконано
4.	Виконання розділу 2	13.09.2020 р. – 17.10.2020 р.	Виконано
5.	Виконання розділу 3	18.10.2020 р. – 28.10.2020 р.	Виконано
6.	Формування висновків	28.10.2020 р. – 31.10.2020 р.	Виконано
7.	Оформлення роботи, одержання відгуку та рецензії	01.11.2020 р. – 09.11.2020 р.	Виконано
8.	Подання роботи на кафедру	10.11.2020 р.	Виконано

Студент _____

Д. Ю. Чопенко

(підпис)

(ініціали та прізвище)

Керівник роботи _____

А. П. Кущик

(підпис)

(ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____

І.Ю. Кисільова

(підпис)

(ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота магістра: 101 с., 10 рис., 19 табл., 75 джерел, 4 додатки.

Об'єкт дослідження – процес управління кредиторською заборгованістю ПАТ «Кривбасзалізрудком»

Предмет дослідження – сукупність теоретичних і практичних аспектів в економічних відносинах, які виникають в процесі управління кредиторською заборгованістю підприємства.

Метою кваліфікаційної роботи магістра є удосконалення організаційно-методичних аспектів управління кредиторською заборгованістю промислового підприємства.

Методи дослідження: монографічний, статистичний, балансовий, коефіцієнтний, метод порівняльного аналізу, метод прямого структурного аналізу.

Одержані результати: розглянуто теоретичні та методичні основи управління кредиторською заборгованістю підприємства, досліджено механізм ефективного управління кредиторською заборгованістю на ПАТ «Кривбасзалізрудком».

Результати дослідження: визначено напрями удосконалення управління кредиторською заборгованістю ПАТ «Кривбасзалізрудком» в сучасних умовах господарювання, методи управління кредиторською заборгованістю, пропозиції щодо її оптимізації.

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ, КРЕДИТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ, МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ, ОПТИМІЗАЦІЯ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНІСТІ

SUMMARY

Qualifying work of the master: 101 pp., 10 fig., 19 table, 75 sources, 4 appendices.

The object of research – the process of managing accounts payable of PJSC «Kryvbaszalizrudkom».

The subject of research – a set of theoretical and practical aspects in economic relations that arise in the process of managing accounts payable of the enterprise.

The purpose of the master's qualification work is to improve the organizational and methodological aspects of managing accounts payable of an industrial enterprise.

Research methods: The theoretical and methodological basis of the study consisted of general scientific and special methods based on a dialectical approach to the consideration of economic processes. Methods of analysis and synthesis were used to study the economic essence of debt; system approach – to determine the content of the debt management process and classification of their types and forms; causation – in determining the factors that affect their condition. The research was based on the fundamental provisions of economic theory, laws and regulations of Ukraine, monographs, scientific articles by domestic and foreign scientists.

The obtained results: the theoretical and methodical bases of management of accounts payable of the enterprise are considered, the mechanism of effective management of accounts payable at PJSC «Kryvbaszalizrudkom» is investigated.

The information base of the study was the work of domestic and foreign economists on financial analysis, special economic literature, regulations of Ukraine, materials of scientific conferences, accounting data, financial and statistical reporting of the enterprise.

The practical significance of the obtained research results lies in the possibility of using the proposed practical recommendations to improve the quality and efficiency of accounts payable management of enterprises.

The results of the study: identified areas for improvement of accounts payable management of PJSC «Kryvbaszalizrudkom» in modern business conditions, methods of accounts payable management, proposals for its optimization.

Thesis consists of an introduction, three sections, conclusions, a list of sources used, appendices.

LIABILITIES, CREDIT DEBT, CREDIT DEBT MANAGEMENT MECHANISM,
CREDIT DEBT OPTIMIZATION

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА	10
1.1 Економічна сутність кредиторської заборгованості та її класифікація	10
1.2 Механізм управління кредиторською заборгованістю підприємства	20
1.3 Методи оптимізації кредиторської заборгованості підприємства	33
2 АНАЛІЗ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ПАТ«КРИВБАСЗАЛІЗРУДКОМ»	45
2.1 Організаційно–економічна характеристика ПАТ«Кривбасзалізрудком»	45
2.2 Аналіз фінансового стану підприємства	54
2.3 Оцінка ефективності управління кредиторською заборгованістю підприємства	62
3 НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ПАТ«КРИВБАСЗАЛІЗРУДКОМ»	75
3.1 Удосконалення політики управління кредиторською заборгованістю підприємства	75
3.2 Оптимізація кредиторської заборгованості підприємства за рахунок ефективного управління рухом грошових коштів	81
ВИСНОВКИ	91
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	95
ДОДАТКИ	102

ВСТУП

Актуальність теми. Від ефективності управління кредиторською заборгованістю багато в чому залежить ефективність використання підприємством отриманих фінансових ресурсів, що значно знижує ризик неспроможності та банкрутства підприємства.

Аналіз кредиторської заборгованості грає в цьому процесі провідну роль, тому що забезпечує релевантною обліково–аналітичною інформацією прийняття рішень щодо кредиторської заборгованості. Тому питання ефективного управління кредиторською заборгованістю завжди є актуальними для будь–яких суб'єктів бізнесу.

Аналіз кредиторської заборгованості є складовою частиною оцінки фінансового стану підприємства. Своєчасне погашення кредиторської заборгованості, оптимальна величина кредиторської заборгованості по відношенню до дебіторської заборгованості та ін., багато в чому визначають стійкість фінансового положення підприємства. Значний та неконтрольований ріст кредиторської заборгованості приводе до втрати управління над величиною довгострокових та поточних зобов'язань, а в окремих випадках – до банкрутства підприємства.

Серед вітчизняних вчених проблемні аспекти управління кредиторською заборгованістю досліджували такі фахівці, як: Л. М. Братчук, Ф. Ф. Бутинець, Ю.А.Верига, Г. В. Власюк, С. Ф. Голов, О. Є. Гудзь, В. М. Добровський, Є.І.Масленніков, М. Ф. Огійчук, О. М. Петрук, О. В. Побережець, Л. К. Сук, П.Я.Хомин, С. В. Філіппова, Е. Ф. Югас та інші. Дослідженням проблематики управління кредиторською заборгованістю присвячені праці зарубіжних вчених, а саме: Л. А. Бернстайна, М. Ф. Ван Бреда, Е. С. Хендріксена та інших.

Метою дипломної роботи є удосконалення організаційно–методичних аспектів управління кредиторською заборгованістю промислового підприємства.

Відповідно до цільової спрямованості роботи поставлено такі задачі:

- розглянути теоретичні та методичні основи управління кредиторською заборгованістю підприємства;
- дослідити механізм управління та методи оптимізації кредиторської заборгованості на ПАТ «Кривбасзалізрудком»;
- визначити напрями удосконалення управління кредиторською заборгованістю ПАТ «Кривбасзалізрудком» в сучасних умовах господарювання.

Об’єктом дослідження є процес управління кредиторською заборгованістю ПАТ «Кривбасзалізрудком».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних і практичних аспектів в економічних відносинах, які виникають в процесі управління кредиторською заборгованістю підприємства.

Методи дослідження що використовувалися для розв’язання визначених завдань, досягнення мети: монографічний, статистичний, балансовий, коефіцієнтний, метод порівняльного аналізу, метод прямого структурного аналізу.

Інформативною базою дослідження виступили праці вітчизняних та зарубіжних фахівців в галузі аналізу грошових коштів, матеріали спеціалізованої періодичної преси, нормативно–правові матеріали та фінансова звітність підприємства ПАТ «Кривбасзалізрудком», результати власних досліджень та проведеного аналізу.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що його матеріали створюють підстави для подальшого вивчення теорії та практики управління кредиторською заборгованістю на підприємстві. Можуть бути застосовані підприємствами, зокрема, шляхи удосконалення політики управління кредиторською заборгованістю, методи управління кредиторською заборгованістю, пропозиції щодо її оптимізації.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Економічна сутність кредиторської заборгованості та її класифікація

У ринкових умовах господарювання взаємовідносини між підприємствами мають характер грошових розрахунків. Розрахунки між підприємствами і організаціями – це одна з необхідних складових розширеного відтворення. Вони опосередковують розподіл і перерозподіл суспільного продукту, перехід його з товарної форми в грошову, і навпаки. Розрахунки ґрунтуються на економічній базі кругообігу коштів в процесі виробництва і є суспільним визнанням того, що підприємство–виробник тієї чи іншої продукції виконало свої виробничі зобов'язання і поставлені цілі [18].

Значна питома вага в складі джерел коштів підприємства належить позиковим коштам, у тому числі й кредиторській заборгованості.

У процесі здійснення підприємницької діяльності суб'єкт господарювання взаємодіє з іншими підприємствами, організаціями, які поставляють матеріальні цінності, включаючи виробничі запаси, обладнання, інші активи, надають послуги, виконують роботи, необхідні для забезпечення звичайної діяльності підприємства. У результаті виникає поточна кредиторська заборгованість перед вітчизняними та іноземними постачальниками та підрядниками [36].

Розрахунки з постачальниками та підрядниками проводяться в готівковій, безготівковій формі або зарахуванням взаємних вимог на підставі первинних документів (накладних, товарно–транспортних накладних, актів приймання–передачі виконаних робіт (наданих послуг), податкових накладних, виписок банку).

Постачальники – це юридичні та фізичні особи, які здійснили для підприємства поставку виробничих запасів, малоцінних і швидкозношуваних

предметів, необоротних активів чи інших цінностей. За поставку виникли зобов'язання, які підлягають оплаті.

Підрядники – це юридичні та фізичні особи, які виконали для підприємства будівельні, ремонтні чи інші роботи.

Господарські зв'язки з постачальниками будуються на підставі договорів (угод), в яких визначаються: найменування товарів, кількість, ціна, терміни і спосіб поставки, порядок розрахунків та ін [45].

Постачальник на відвантажену продукцію виписує товарні та платіжні документи, передає їх банку і направляє покупцю.

Правила, форми і стандарти безготівкових розрахунків в Україні, що здійснюються за участю банків, встановлені в Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, затвердженій Постановою Правління НБУ від 21.01.2004 №22.

Безготівкові розрахунки передбачають перерахування певної суми коштів з рахунків платників на рахунки отримувачів коштів, а також перерахування банками за дорученнями підприємств і фізичних осіб коштів, внесених ними готівкою в касу банку, на рахунки отримувачів коштів [28].

Ці розрахунки проводяться банком на підставі розрахункових документів на паперових носіях чи в електронному вигляді у формі платіжного доручення. Використання банківських платіжних карток і векселів як платіжних інструментів регулюється законодавством України.

Платіжне доручення – розрахунковий документ, що містить письмове доручення платника обслуговуючому банку про списання зі свого рахунку зазначеної суми коштів та її перерахування на рахунок отримувача.

Незважаючи на давню історію існування кредиторської заборгованості та стан її вивчення, в сучасній науковій літературі немає єдиної думки щодо трактування цього поняття [13].

Так, А. Б. Борисов, визначає кредиторську заборгованість як грошові кошти, які тимчасово підпорядковані підприємству, фірмі, які підлягають

поверненню юридичній або фізичній особі, у яких вони позичені і яким вони не виплачені [3, с. 437].

Бутинець Ф.Ф., Горецька Л.Л. розглядають кредиторську заборгованість як форму розрахунку за товари і послуги, які придбаються у ході операцій компанії, що періодично повторюються і використовуються у виробництві (в якості сировини) чи для перепродажу (інакше її називають рахунками до сплати чи торговими рахунками до сплати) [4, с. 387].

У свою чергу С.Ф. Голов та В. М. Костюченко зазначають, що кредиторська заборгованість, рахунки до оплати (Accounts Payable) – це суми, які нараховуються постачальникам за купівлю у них товарів або послуг в кредит [8, с. 320].

Партин Г.О. та Загородній А.Г. наголошують, що кредиторська заборгованість – це заборгованість підприємства іншим юридичним і фізичним особам, що виникла в результаті здійснених раніше дій (подій), оцінена в гривнях і щодо якої в підприємства існують зобов'язання її погашення в певний строк [11, с. 112].

Цал–Цалко Ю.С. ідентифікує кредиторську заборгованість як тимчасове залучення активів у господарську діяльність підприємства за рахунок тимчасово безоплатного одержання майна інших суб'єктів господарювання [18, с. 260].

У великому економічному словнику під кредиторською заборгованістю розуміється заборгованість даної організації іншим організаціям, робітникам і особам, які називаються кредиторами [2, с. 247].

Ткаченко Н. М. стверджує, що кредиторська заборгованість – це тимчасово залучені суб'єктом у власне користування грошові кошти, які підлягають поверненню юридичній або фізичній особі [15, с. 683].

Як правова категорія, – пише Н. В. Чабанова та Ю.А. Василенко, – кредиторська заборгованість – це особлива частина майна організації, що є предметом обов'язкових правовідносин між організацією і її кредиторами. Організація володіє і користується кредиторською заборгованістю, але вона зобов'язана повернути чи виплатити дану частину майна кредиторам, що мають

права вимоги на неї. Дана частина майна – це борги організації, чуже майно, чужі кошти, що знаходяться у володінні організації–боржника [20, с. 413].

Кредиторська заборгованість, на думку І.А. Бланк, – це поточні зобов'язання підприємства, що відображають його заборгованість перед господарськими партнерами з комерційних операцій, з розрахунків, нарахованих до оплати тощо [17, с. 162].

Черкав Д.І. вважає, що кредиторська заборгованість виникає (або погашається) при здійсненні організацією будь–яких операцій, пов'язаних з рухом грошових засобів, матеріальних ресурсів або прийняттям на себе відповідних зобов'язань [33, с. 453].

Отже, як бачимо, наведені трактування поняття «кредиторська заборгованість» підтверджують те, що існують певні розбіжності у визначенні даного поняття. В основному вчені розглядають кредиторську заборгованість, як грошові кошти, деякі як частину майна або форму розрахунків за товари та послуги, але ніхто не наголошує на тому, що кредиторська заборгованість є складовою кругообігу капіталу. Адже елементи кругообігу капіталу є частиною безперервного потоку господарських операцій. Закупівлі призводять до збільшення виробничих запасів і кредиторської заборгованості, виробництво – до збільшення готової продукції, реалізація – до зростання дебіторської заборгованості і грошових коштів. Цей цикл операцій багаторазово повторюється і в результаті зводиться до грошових надходжень і платежів. Тому, вважаємо, що кредиторська заборгованість – це складова кругообігу капіталу, котра виступає предметом обов'язкових правовідносин між боржником і його кредитором, що виникли на стадії постачання і мають гривневий еквівалент.

Суб'єктами кредиторської заборгованості можуть виступати як фізичні, так і юридичні особи. Це кредитор – особа, якій належить право вимоги, боржник – особа, яка несе обов'язок, що відповідає праву вимоги кредитора. Кожен з суб'єктів кредиторської заборгованості має права й обов'язки, юридично однакове положення і не підпорядковані іншому.

Об'єктом кредиторської заборгованості є те, на що спрямовані права й обов'язки суб'єктів. Так, кредитор має право вимагати від боржника, а боржник зобов'язаний виконати на користь кредитора певну дію: передати майно, виконати роботу, сплатити гроші. Отже, об'єктами кредиторської заборгованості є дії [11].

Зміст кредиторської заборгованості становлять права, вимога кредитора й обов'язки боржника. За змістом виділяють кредиторську заборгованість, спрямовану на:

- передачу майна;
- виконання робіт на підставі замовлення чи договорів про спільну діяльність або підряду;
- надання послуг на підставі договорів перевезення, страхування, доручення, комісії;
- сплату грошей на підставі договорів позики, кредитних договорів;
- відшкодування витрат, заподіяних у результаті протиправних дій;
- повернення безпідставно придбаного майна [45].

Переважна більшість кредиторської заборгованості виникає з договорів.

Здійснення підприємницької діяльності з метою одержання прибутку неминуче пов'язане із встановленням взаємозв'язків з суб'єктами на договірних засадах.

Договори, угоди, контракти – основні документи, що передбачають права й обов'язки сторін. Вони є підставами виникнення кредиторської заборгованості. У разі невиконання боржником своїх кредиторських зобов'язань до нього можуть бути застосовані певні санкції шляхом подання кредитором позову до суду [19].

Для правильної організації бухгалтерського обліку кредиторської заборгованості важливим є визначення моменту виникнення кредиторської заборгованості, оскільки юридичні та економічні аспекти цього питання не збігаються.

Так, у момент підписання угоди на поставку товарів виникає юридична кредиторська заборгованість, суть якої полягає в тому, що вона підлягає виконанню у майбутньому. У бухгалтерському обліку така кредиторська заборгованість не знаходить відображення, оскільки вона не є борговою. У бухгалтерському обліку кредиторська заборгованість реєструється лише тоді, коли у зв'язку з ним виникає заборгованість. Як правило, заборгованість виникає після одержання прав використання товарів і послуг. Разом з тим, невиконання укладеної угоди може призвести до штрафних санкцій, заборгованість за якими також має відобразитися у бухгалтерському обліку [61].

Методологічні засади формування в обліку інформації про кредиторську заборгованість та розкриття інформації у фінансовій звітності визначаються П(С)БО 11 «Кредиторська заборгованість».

Кредиторська заборгованість містить у собі ймовірність майбутнього вилучення коштів підприємства і втрати економічної вигоди внаслідок прийнятих у минулому обов'язків. Водночас підприємство може мати обов'язок діяти певним чином, але це не обов'язково призводить до відображення у його бухгалтерському обліку і фінансової звітності певного зобов'язання [33].

Обов'язки підприємства розглядаються як кредиторська заборгованість, якщо вони:

- існують на даний момент і є наслідком минулих господарських операцій або подій;
- пов'язані з необхідністю майбутніх платежів з метою збереження господарських зв'язків підприємства або зі здійснення нормальної підприємницької діяльності;
- мають бути виконані неминуче (економічні наслідки невиконання кредиторської заборгованості не дадуть підприємству уникнути вибуття ресурсів на користь іншої сторони);
- мають визначений строк виконання, хоча точна дата може бути невідомою;

– прийнятті відносно суб'єктів, які можуть бути ідентифіковані, якщо не в момент прийняття кредиторської заборгованості, то в момент його виконання [51].

Залежно від порядку визначення суми кредиторську заборгованість можна класифікувати наступним чином (рис. 1.1):

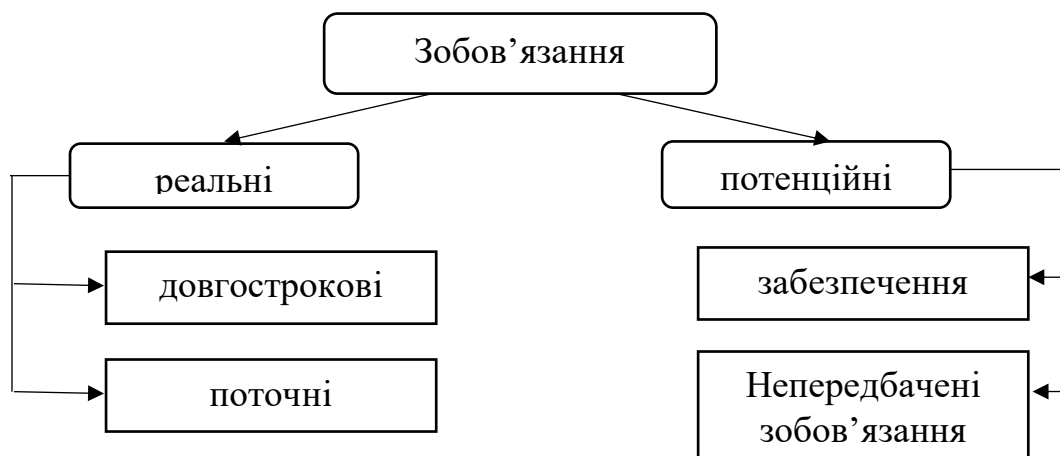

Рисунок 1.1 – Схема класифікації кредиторської заборгованості

Реальна кредиторська заборгованість виникає на основі договору, контракту, одержаного рахунка. Як правило, сума заборгованості по них є конкретною, вона відома і прямо вказується у відповідних документах або розраховується на підставі встановлених правил [51].

Залежно від строку погашення реальна кредиторська заборгованість поділяється на поточну та довгострокову. Згідно з П(С)БО 2 «Баланс» кредиторська заборгованість класифікуються як поточна, якщо вона буде погашена протягом операційного циклу підприємства або повинна бути погашена протягом 12 місяців починаючи з дати балансу, вся інша кредиторська заборгованість є довгостроковою.

Поточна кредиторська заборгованість включає:

- короткострокові кредити банків;
- поточну заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями;
- короткострокові векселі видані;

- кредиторську заборгованість за товари, роботи, послуги;
- поточну заборгованість за розрахунками з одержаних авансів, з бюджетом, з позабюджетних платежів, зі страхування, з оплати праці, з учасниками із внутрішніх розрахунків;
- іншу поточну кредиторську заборгованість [67].

У діяльності підприємства може також виникати потенційна кредиторська заборгованість, сума платежу за якою залежить від подальших подій і визнається за умови, що вона може бути виміряна з певною мірою достовірності та існує ймовірність зменшення економічних вигод у майбутньому внаслідок її погашення.

Потенційна кредиторська заборгованість поділяється на забезпечення та непередбачені зобов'язання.

Забезпечення – це кредиторська заборгованість з невизначеними сумою або часом погашення на дату балансу.

У господарській діяльності підприємств через події чи операції, які вже відбулися, може виникати потенційна (умовна) кредиторська заборгованість, щодо якої сума і час майбутніх платежів не визначені (оплата відпусток працівникам, здійснення гарантійного ремонту випущеної продукції тощо). Однак перетворення цієї потенційної кредиторської заборгованості на реальну залежить від того, чи відбудуться у майбутньому певні події. Так, не всі працівники підприємства отримають оплату за відпустку через плінність кадрів, тільки незначна частина випущеної продукції потребуватиме гарантійного ремонту, витрати з якого у різних випадках будуть неоднаковими [46].

Сума цієї кредиторської заборгованості визначається із застосуванням попередніх аналітичних чи експертних оцінок. Такі зобов'язання називають забезпеченими, оскільки їх виконання має бути забезпечене певними коштами.

Забезпечення створюються для відшкодування майбутніх витрат на:

- виплату відпусток працівникам;
- додаткове пенсійне забезпечення;
- виконання гарантійних зобов'язань;

- реструктуризацію;
- виконання кредиторської заборгованості щодо обтяжливих контрактів.

Непередбачені зобов'язання – це зобов'язання, що можуть виникнути внаслідок минулих подій та існування яких буде підтверджене лише тоді, коли відбудеться або не відбудеться одна чи більше невизначених майбутніх подій, над якими підприємство не має повного контролю[61].

Такі потенційні непередбачені зобов'язання виникають при узгодженні минулих господарських операцій. Вони стануть реальними, якщо відбудеться або не відбудеться у майбутньому одна чи кілька невизначених подій, які можуть призвести до витрачання ресурсів; але повної впевненості щодо таких кредиторської заборгованості не існує [56].

Підприємство списує кредиторську заборгованість тільки тоді, коли вона анульована (тобто виконано, відмінене або термін дії його минув). Погашаючи кредиторську заборгованість, підприємство як правило, віддає ресурси, що втілюють у собі економічні вигоди, з метою задоволення вимог іншої сторони.

Кредиторська заборгованість відображається у відповідному розділі пасиву балансу:

розділ II «Забезпечення наступних витрат і платежів»;

розділ III «Довгострокові зобов'язання»;

розділ IV «Поточні зобов'язання»;

розділ V «Доходи майбутніх періодів».

Найбільш розгалужену класифікацію зобов'язань за різними ознаками пропонує колектив Житомирської наукової бухгалтерської школи на чолі з Ф.Ф.Бутинцем [28].

Цієї ж думки дотримується І.В. Орлов і зазначає, що класифікація зобов'язань у бухгалтерському обліку створена на основі господарських процесів, а тому зводиться до простого переліку, який регулює П(С)БО. Через це доцільно розглядати класифікацію бухгалтерських зобов'язань за різними ознаками. Автор наголошує, що П(С)БО 11 «Зобов'язання» не дає деталізованої характеристики класифікаційних ознак конкретних видів зобов'язань, порівняно

з ознаками, які наводяться у Цивільному та Господарському кодексах. Така характеристика класифікаційних ознак дасть змогу чітко коментувати загальні положення бухгалтерського обліку зобов'язань (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Класифікація зобов'язань

Ознака	Види
За складністю	прості
	складні
За визначеністю у часі	обмежені у часі
	безстрокові
За забезпеченістю виконання зобов'язань	забезпечені
	незабезпечені
Залежно від підстави виникнення зобов'язання	договірні
	позадоговірні
За способом погашення	монетарні
	немонетарні
За часом виникнення	теперішні
	майбутні
За терміном погашення	довгострокові
	короткострокові
За можливістю оцінки	фактичні
	оціночні
	умовні

Звичайно в бухгалтерському обліку відображаються не всі господарські зобов'язання, а лише ті, що впливають з виконання укладених підприємством договорів чи здійснених дій. Тому в умовах МСФЗ–трансформації для потреб бухгалтерського обліку достатнім буде поділ зобов'язань на поточні (короткострокові) та довгострокові. Така класифікація полегшить і, в свою чергу, актуалізує роботу бухгалтерської служби. Також, виходячи з практичної необхідності, для потреб управління (акціонерів, керівництва) доречно було б виділяти із загальної класифікації суми простроченої кредиторської

заборгованості, що утворюється в результаті порушення покупцями порядку і термінів оплати розрахункових документів [54].

Виокремлення даного виду зобов'язань є необхідним для контролю сум простроченої кредиторської заборгованості, встановлення реальності її погашення, розрахунку часткових показників фінансової стійкості та платоспроможності підприємства, а по заборгованості, термін позовної давності якої минув, – вчасного відображення в декларації про прибутки та збитки підприємства [63].

Належна організація обліку кредиторської заборгованості на підприємстві будь-якої форми власності має важливе значення, оскільки сприяє упорядкуванню інформації, прозорості та достовірності даних розрахункових операцій за борговими зобов'язаннями (з кредиторами).

Досягнення і належна підтримка стійкого фінансового положення підприємством є запорукою його подальшого економічного і фінансового зростання. Адже при недостатній платоспроможності підприємство буде змушене поставити основною метою діяльності не власну капіталізацію і зростання добробуту його власників, а позицію щодо утримання на конкурентному ринку. Передовий досвід свідчить, що одним із показників стійкого фінансового становища в умовах конкурентоспроможності є позитивна кредиторська заборгованість та належно організована робота з її управління [14].

1.2 Механізм управління кредиторською заборгованістю підприємства

Механізм управління кредиторською заборгованістю являє собою частину загальної фінансової стратегії, що полягає в забезпеченні найбільш ефективних форм і умов залучення позикового капіталу з різних джерел відповідно до потреб розвитку підприємства [59].

Оскільки, кредиторська заборгованість є показником, що впливає на фінансову стійкість підприємства, вчені розглядають різні методики її аналізу.

Так, Мягких І.М. виділяє нормативний метод, в основі якого покладено систему фінансових норм та техніко–економічних нормативів, що характеризують абсолютну величину заборгованості, а також джерела їх фінансового забезпечення. Крім того, автор зазначає, що норми та нормативи можуть бути класифіковані за категоріями контрагентів, видів грошових розрахунків, строків погашення [39].

Метод розрахунково–аналітичний полягає у тому, що на основі фінансово–економічних показників заборгованості за попередні періоди, які беруться за базові, та індексів їх зміни у плановому періоді відповідно до зміни моделі грошових розрахунків визначається планова величина заборгованості підприємства. Розрахунково–аналітичний метод також повинен, на думку автора, доповнювати метод оптимізації фінансових рішень і бути інструментарієм економіко–математичного моделювання розрахункових операцій підприємства.

На основі досліджень різних методик проведення аналізу господарської діяльності підприємств, авторами Гарасим П.Н., Лобода Н.А., Гарасим Н.П. запропонована методика аналізу зобов'язань, основним завданням якої виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та запобігання його банкрутству. Сутність запропонованої методики полягає у вивченні структури зобов'язань, їх оборотності, визначенні ступеня платоспроможності та ліквідності підприємства, які розраховують на основі даних звітності, а також у здійсненні розрахунку граничної суми зобов'язань під впливом таких чинників як доходи, витрати діяльності, оборотні активи підприємства [23].

Разом з тим багато сучасних вчених вважають, що аналіз кредиторської заборгованості не може бути розглянутий в повному, або у найбільш точному обсязі за одним методом аналізу. Так, наприклад, такі автори як Івахненко В.М., Мних Є.В., Попович П.Я., Савицька Г.В., Томас П. Карлін, Альберт Р.Маклін використовують одразу декілька класичних методів аналізу кредиторської заборгованості. Основними з них є:

– горизонтальний (трендовий) аналіз – у процесі аналізу визначають абсолютні та відносні зміни величин різних статей звітності за попередній або звітний період;

– вертикальний аналіз полягає в розрахунку частки окремих складових фінансових показників та вплив кожної складової на результат в цілому, тобто вивчення структури окремих показників на початок і кінець періоду; основними його видами є: структурний аналіз активів, структурний аналіз капіталу, структурний аналіз грошових потоків, результати такого аналізу використовуються для проведення ефективної інвестиційної діяльності й раціонального використання грошових коштів підприємства [24];

– факторний аналіз – за його допомогою виявляються причини зміни абсолютних і відносних фінансових показників, і розраховується вплив факторів на зміну фінансового показника;

– порівняльний аналіз базується на співставленні значень окремих груп аналогічних показників; основними його видами є порівняльний аналіз фінансових показників даного підприємства з: середньогалузевими показниками, з аналогічними показниками підприємств–конкурентів, порівняльний аналіз звітних та планових (нормативних) показників, за результатами такого аналізу визначаються тактичні і стратегічні шляхи господарювання в жорстких умовах конкуренції;

– коефіцієнтний аналіз застосовується для розрахунку рівня і динаміки відносних показників фінансового стану: коефіцієнтів оцінки фінансової стійкості, коефіцієнтів оцінки платоспроможності (ліквідності), коефіцієнтів оцінки оборотності активів та капіталу, коефіцієнтів оцінки рентабельності [19].

Механізм управління кредиторською заборгованістю включає наступні основні етапи.

Аналіз залучення і використання кредиторської заборгованості у попередньому періоді. Метою такого аналізу є виявлення обсягу, складу і форм кредиторської заборгованості підприємством, а також оцінка ефективності її використання.

На першому етапі аналізу вивчається динаміка загального обсягу залучення кредиторської заборгованості у розглянутому періоді; темпи цієї динаміки зіставляються з темпами приросту суми власних фінансових ресурсів, обсягів операційної та інвестиційної діяльності, загальної суми активів підприємства.

На другому етапі аналізу визначаються основні форми кредиторської заборгованості, аналізуються в динаміці питома вага сформованого фінансового кредиту, товарного кредиту і внутрішньої кредиторської заборгованості в загальній сумі позикових засобів, використаних підприємством.

На третьому етапі аналізу визначається співвідношення обсягів використовуваної підприємством кредиторської заборгованості по періоду її залучення. У цих цілях проводиться відповідне угруповання використовуваної кредиторської заборгованості за цією ознакою, вивчається динаміка співвідношення коротко- і довгострокових позикових коштів підприємства і їхня відповідність обсягу використовуваних оборотних і необоротних активів.

На четвертій стадії аналізу вивчається склад конкретних кредиторів підприємства й умови надання ними різних форм фінансового і товарного (комерційного) кредитів.

На п'ятій стадії аналізу вивчається ефективність використання позикових засобів у цілому й окремих їхніх формах на підприємстві. У цих цілях використовуються показники оборотності і рентабельності позикового капіталу. Перша група цих показників зіставляється в процесі аналізу із середнім періодом обороту власного капіталу. [29, ст. 74]

1. Визначення можливостей фінансування діяльності за рахунок залучення кредиторської заборгованості у майбутньому періоді. Ці кошти використовуються підприємством на цільовій основі, що є однією з умов наступного ефективного їхнього використання.

Основними цілями залучення кредиторської заборгованості підприємствами є:

а) поповнення необхідного обсягу постійної частини оборотних активів. В даний час більшість підприємств, що здійснюють виробничу діяльність, не мають можливості фінансувати цілком цю частину оборотних активів за рахунок власного капіталу. Значна частина цього фінансування здійснюється за рахунок кредиторської заборгованості;

б) забезпечення формування змінної частини оборотних активів. Яку би модель фінансування активів не використовувало підприємство, у всіх випадках змінна частина оборотних активів частково чи цілком фінансується за рахунок кредиторської заборгованості;

в) забезпечення соціально–побутових потреб своїх працівників. У цих випадках за рахунок створення кредиторської заборгованості формуються кошти для видачі заробітної плати своїм працівникам і на інші аналогічні цілі [58].

2. Визначення граничного обсягу кредиторської заборгованості.

Максимальний обсяг визначається двома основними умовами:

а) граничним ефектом фінансового лівериджу. Тому що обсяг власних фінансових ресурсів формується на попередньому етапі, загальна сума використовуваного власного капіталу може бути визначена заздалегідь.

б) забезпеченням достатньої фінансової стійкості підприємства. Вона повинна оцінюватися не тільки з позицій самого підприємства, але і з позицій його кредиторів.

З урахуванням цих вимог підприємство встановлює ліміт використання кредиторської заборгованості у своїй господарській діяльності.

3. Визначення складу основних кредиторів.

Цей склад визначається формами залучення позикових засобів. Основними кредиторами підприємства є звичайно його постійні постачальники, з якими встановлені тривалі комерційні зв'язки, а також комерційний банк, що здійснює його розрахунково–касове обслуговування.

4. Забезпечення своєчасних розрахунків по кредиторській заборгованості.

З метою цього забезпечення по найбільш великих боргах може заздалегідь резервуватися спеціальний поворотний фонд. Платежі по обслуговуванню

кредиторської заборгованості включаються в платіжний календар і контролюються в процесі моніторингу поточної фінансової діяльності. [9, ст. 70]

Кредиторська заборгованість характеризує найбільш короткостроковий вид використовуваних підприємством позикових ресурсів, який формується за рахунок різних джерел. Нарахування коштів по різних видам цих рахунків проводяться підприємством щоденно, по мірі здійснення поточних господарських операцій, а погашення зобов'язань по цій внутрішній заборгованості – у визначені (установлені) терміни в діапазоні до одного року. Тому з моменту нарахування коштів, що входять до складу кредиторської заборгованості, уже не є власністю підприємства, а лише використовуються їм до настання терміну погашення зобов'язань.

Як форма позикового капіталу, використовуваного підприємством у процесі своєї господарської діяльності, кредиторська заборгованість характеризується наступними основними особливостями:

- кредиторська заборгованість є для підприємства безкоштовним джерелом використовуваних позикових засобів. Чим вище в загальній сумі використовуваного підприємством капіталу частка кредиторської заборгованості, тим відповідно нижче (за інших рівних умов) буде показник середньозваженої вартості його капіталу.

- розмір кредиторської заборгованості, виражений у днях її обороту, впливає на тривалість фінансового циклу підприємства. Він впливає деякою мірою на необхідний обсяг засобів для фінансування оборотних активів. Чим вище відносний розмір кредиторської заборгованості, тим менший обсяг засобів (за інших рівних умов) підприємству необхідно залучати для фінансування своєї поточної господарської діяльності.

- сума зформованої підприємством кредиторської заборгованості знаходиться в прямій залежності від обсягу господарської діяльності підприємства, у першу чергу – від обсягу виробництва і реалізації продукції. З ростом обсягу виробництва і реалізації продукції зростають витрати підприємства, що нараховуються в складі його кредиторської заборгованості, а

відповідно збільшується загальна її сума, і навпаки. Тому при незмінному коефіцієнті фінансового лівериджу розвиток операційної діяльності підприємства не збільшує його відносну потребу в кредиті за рахунок росту позикового капіталу, сформованого за рахунок кредиторської заборгованості.

– прогнозований розмір кредиторської заборгованості по більшості видів носить лише оцінний характер. Це зв'язано з тим, що розміри багатьох нарахувань, що входять до складу кредиторської заборгованості, не піддаються точному кількісному розрахунку в зв'язку з невизначеністю багатьох параметрів майбутньої господарської діяльності підприємства.

– розмір кредиторської заборгованості по окремих її видах і по підприємству в цілому залежить від періодичності виплат (погашення зобов'язань). Періодичність цих виплат регулюється державними нормативно-правовими актами, умовами контрактів з господарськими партнерами і лише незначна їхня частина внутрішніми нормативами підприємства. Цей високий ступінь залежності періодичності виплат (а відповідно і розмірів нарахувань) по окремих рахунках, що входять до складу кредиторської заборгованості, від зовнішніх факторів визначає низький рівень регулювання цього джерела позикових засобів у процесі фінансового менеджменту. [23, ст. 173]

Перераховані особливості кредиторської заборгованості необхідно враховувати в процесі управління нею.

Основною метою управління кредиторською заборгованістю підприємства є забезпечення своєчасного нарахування і виплати коштів, що входять у її склад.

Аналіз кредиторської заборгованості варто проводити за даними бухгалтерської та фінансової звітності підприємства, а також за даними аналітичного обліку розрахунків із кредиторами [5, с. 96]. Його потрібно здійснювати в певній послідовності, починаючи з оцінювання обсягу і динаміки кредиторської заборгованості загалом та за її видами.

Але, визначити кількісний вплив зміни кредиторської заборгованості на фінансовий стан підприємства достатньо складно. Зростання кредиторської заборгованості не можна однозначно оцінювати негативно, як збільшення боргів

із боку підприємства перед кредиторами. Це пов'язане з тим, що її погашення спричиняє відтік ресурсів, та, як наслідок, погіршення фінансового стану підприємства. Тому, кредиторську заборгованість можна розцінювати як з позитивного, так і з негативного боку. Збільшення кредиторської заборгованості можна розглядати як додаткове фінансування підприємства, додаткову можливість розширити обсяг виробництва. Але, з іншого боку, зайва кредиторська заборгованість може привести до нездатності підприємства розплатитися за своїми зобов'язаннями.

На перший погляд, забезпечення своєчасності виплат нарахованих коштів суперечить фінансовим інтересам підприємства: затримка у виплаті цих коштів приводить до росту розміру кредиторської заборгованості підприємства, а отже знижує потребу в кредиті і зменшує середньозважену вартість капіталу. Однак з позицій загальноекономічних інтересів розвитку підприємства така затримка виплат несе набагато більший обсяг негативних наслідків.

Так, затримка виплати заробітної плати персоналу знижує рівень матеріальної зацікавленості і продуктивності праці працівників, приводить до росту плинності кадрів (причому в першу чергу звільняються, як правило, найбільш кваліфіковані працівники). Тому з позицій стратегічного розвитку своєчасна виплата коштів, нарахованих у складі кредиторської заборгованості, приносить підприємству більше економічних переваг, чим свідомо затримка цих виплат. [12, ст. 59]

Для того щоб співвідносити динаміку величини кредиторської заборгованості зі змінами масштабів діяльності підприємства, при розрахунку ряду коефіцієнтів оборотності кредиторської заборгованості використовують показники фінансових результатів.

Аналіз кредиторської заборгованості за даними фінансової звітності підприємства включає: аналіз динаміки та структури боргових зобов'язань; аналіз оборотності кредиторської заборгованості; аналіз впливу боргових зобов'язань на платоспроможність, ліквідність та фінансову стійкість підприємства [32].

Основні показники, які використовуються для оцінки кредиторської заборгованості підприємства, це:

– Коефіцієнт залежності підприємства від кредиторської заборгованості. Відношення суми запозичених коштів до загальної суми активів підприємства. Даний коефіцієнт дає уявлення про те, наскільки активи підприємства сформовані за рахунок кредиторів.

– Коефіцієнт самофінансування підприємства. Відношення власного капіталу (частина установчого фонду) до запозиченого. Даний показник дозволяє відстежувати не тільки відсоток власного капіталу, але і можливість управління усім підприємством.

– Баланс заборгованостей. Визначається як відношення суми кредиторської заборгованості до суми дебіторської заборгованості. При цьому, бажаний рівень співвідношення багато в чому залежить від тої стратегії, котру прийняло підприємство (агресивна, консервативна або помірна).

– Оборотність кредиторської заборгованості. Визначається як відношення виручки від реалізації до кредиторської заборгованості (у відсотках). Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості показує розширення або звуження комерційного кредиту, який надається підприємству.

– Період погашення кредиторської заборгованості. Визначається як відношення 360 днів до оборотності кредиторської заборгованості.

– Частка кредиторської заборгованості в загальному обсязі оборотних коштів. Визначається як відношення кредиторської заборгованості до короткострокових зобов'язань підприємства (у відсотках) [32].

Оцінивши кредиторську заборгованість в контексті фінансової стійкості суб'єкта господарювання, можна визначити причини її виникнення та оптимальний механізм її ефективного управління.

Серед основних причин є:

– кредиторська заборгованість оцінюється за повною ринковою ціною, тоді як дебіторська – за витратами;

– до суми кредиторської заборгованості включено заборгованість перед бюджетом, державними цільовими фондами та з виплати заробітної плати.

Модель управління кредиторською заборгованістю включає наступні складові елементи [4, с. 406]:

– статичний та динамічний аналіз формування та погашення кредиторської заборгованості суб'єкта господарювання та її впливу на величину його грошових потоків;

– обґрунтування доцільності отримання відстрочки оплати рахунків постачальників, а також оптимального терміну такої відстрочки;

– попередження формування простроченої кредиторської заборгованості та забезпечення, за необхідності, пролонгації кредиторської заборгованості [44].

На думку Томчука О.Ф., основні завдання управління кредиторською заборгованістю полягають в прискоренні платежів зі сторони клієнтів підприємства, зниженні «поганих» боргів (тобто таких боргів, виплати по яким сумнівні або вже точно не поступлять), в проведенні ефективної політики продаж, недопущенні необґрунтованого росту кредиторської заборгованості, особливо невиключеної в строк, оскільки це приводить до обкладання штрафами, пені, розірвання договірних відносин, загрози забезпечення безперебійності поставок товарно–матеріальних цінностей і т.д. [11].

Обов'язковою умовою досягнення контрольованості процесу розрахунків з постачальниками і підрядниками є автоматизація їх обліку, яка сприяє підвищенню його аналітичності та оперативності через вдосконалення інформаційного обміну й посилення вірогідності інформації [12].

Таким чином, в результаті дослідження заходів щодо підвищення ефективності управління кредиторської заборгованості, запропоновано механізм дієвої системи ефективного управління кредиторської заборгованості (рис. 1.2).

Рисунок 1.2 – Механізм дієвої системи ефективного управління кредиторської заборгованості

З урахуванням розглянутої мети управління кредиторська заборгованість підприємства будується по наступним основних етапах:

1. Аналіз кредиторської заборгованості підприємства в попередньому періоді. Основною метою аналізу є виявлення потенціалу формування позикових фінансових засобів підприємства за рахунок цього джерела.

На першому етапі аналізу досліджується динаміка загальної суми кредиторської заборгованості підприємства в попередньому періоді, зміна її питомої ваги в загальному обсязі залученого позикового капіталу. На другому етапі аналізу розглядається оборотність кредиторської заборгованості підприємства, виявляється її роль у формуванні його фінансового циклу. На третьому етапі

аналізу вивчається склад кредиторської заборгованості по окремих її видах (рахункам нарахувань засобів); виявляється динаміка питомої ваги окремих її видів у загальній сумі кредиторської заборгованості; перевіряється своєчасність нарахування і виплат коштів по окремих рахунках. На четвертому етапі аналізу вивчається залежність зміни окремих видів кредиторської заборгованості від зміни обсягу реалізації продукції; по кожному виді цієї заборгованості розраховується коефіцієнт її еластичності від обсягу реалізації продукції.

2. Визначення складу кредиторської заборгованості підприємства в майбутньому періоді. У процесі цього етапу встановлюється перелік конкретних видів кредиторської заборгованості підприємства з урахуванням нових видів господарських операцій (наприклад, особистого страхування персоналу), нових видів діяльності, нових внутрішніх структур підприємства, нових видів обов'язкових платежів і т.п.

3. Установлення періодичності виплат по окремих видах кредиторської заборгованості. На цьому етапі по кожному виду кредиторської заборгованості встановлюється середній період нарахування засобів від моменту початку цих нарахувань до здійснення їхніх виплат. У цих цілях розглядаються конкретні терміни сплати окремих податків, зборів і відрахувань у бюджет і позабюджетні фонди, періодичність виплат страхових внесків відповідно до укладених договорів страхування, терміни виплати заробітної плати відповідно до укладеного колективним трудовим договором і індивідуальним трудовим контрактами і т.п.

4. Прогнозування середньої суми платежів, що нараховуються, по окремих видах кредиторської заборгованості. Таке прогнозування здійснюється двома основними методами: а) методом прямого розрахунку. Цей метод використовується в тих випадках, коли по окремих видах кредиторської заборгованості заздалегідь відомі рядки і суми виплат.

б) статистичним методом на основі коефіцієнтів еластичності. Цей метод використовується в тих випадках, коли сума виплат по конкретному виду внутрішньої кредиторської заборгованості заздалегідь чітко не визначена.

5. Прогнозування середньої суми і розміру приросту кредиторської заборгованості по підприємству в цілому. Середня сума кредиторської заборгованості по підприємству в цілому визначається шляхом підсумовування прогнозованого середнього його розміру по окремих видах цієї заборгованості.

6. Оцінка ефекту приросту кредиторської заборгованості підприємства в майбутньому періоді. Цей ефект полягає в скороченні потреби підприємства в залученні кредиту і витрат, зв'язаних з його обслуговуванням.

7. Забезпечення контролю за своєчасністю нарахування та виплати коштів в розрізі окремих видів кредиторської заборгованості. Нарахування цих коштів контролює бухгалтерія за результатами окремих господарських операцій підприємства. Виплата цих коштів включається в розробляємий платіжний календар і контролюється в процесі моніторингу поточної фінансової діяльності підприємства. [26, ст. 142]

Управління кредиторською заборгованістю на основі її аналізу може допомогти підприємству оптимізувати величину кредиторської заборгованості, тобто сформуванати такий її розмір, що:

- дозволить залучити необхідні короткострокові запозичені кошти на безплатній основі для фінансування окремих елементів оборотних активів (в тому числі дебіторської заборгованості);

- сприятиме росту фінансових результатів діяльності підприємства;

- забезпечить отримання необхідного прибутку від продажу;

- забезпечить збереження допустимого рівня ризику несплати платежів підприємства по своїм зобов'язанням;

- забезпечить достатньо високу швидкість оборотності коштів в розрахунках [22].

1.3 Методи оптимізації кредиторської заборгованості підприємства

Оптимізація джерел формування фінансових ресурсів – одна з головних задач керування фінансами підприємств, оскільки при надлишку засобів знижується ефективність використання, а при недоліку виникають фінансові труднощі, що можуть привести до серйозних наслідків. Крім того, оптимальний розподіл формування джерел фінансових ресурсів – один зі шляхів одержання найвищого фінансового результату [54].

Заборгованість великою мірою впливає на фінансово–майновий стан підприємства, особливо на формування та використання його фінансових ресурсів, грошові потоки, оскільки є передумовою чи наслідком розрахункових відносин підприємства зі своїми контрагентами.

Кредиторська заборгованість підприємства є джерелом тимчасового безоплатного залучення оборотних засобів інших суб'єктів ринкової економіки, проте вона також є джерелом деяких фінансових ризиків для підприємства:

- протермінування погашення кредиторської заборгованості може мати негативні наслідки у формі фінансових штрафних санкцій, накладених на підприємство відповідно до законодавчих документів (у випадку заборгованості за податками чи іншими обов'язковими платежами) чи згідно з умовами договірних відносин;

- збільшення обсягу кредиторської заборгованості призводить до зниження рівня фінансової незалежності підприємства та погіршує його економічну безпеку [24].

Тобто заборгованість має як негативний, так і позитивний вплив на діяльність підприємства та його фінансово–майновий стан. Тому основна мета управління та оптимізації заборгованістю підприємства – це не її уникнення (до речі, це неможливо), а зведення її величини до оптимального рівня, який визначають особливості середовища функціонування підприємства, його фінансово–майновий стан та стратегія подальшого розвитку, а також досягнення балансу дебіторської та кредиторської заборгованостей і максимального рівня

їхньої оборотності для забезпечення прибуткової діяльності підприємства. З урахуванням поставленої мети та на основі опрацьованих матеріалів наукових джерел можна виокремити такі основні завдання оптимізації кредиторської заборгованості підприємства:

- сприяння зростанню обсягів реалізації. Безперечно, надання покупцям можливості відтермінування платежу чи комерційного кредиту позитивно впливає на зростання обсягів продажу підприємства, оскільки дає змогу залучити не лише тих покупців, що можуть розраховатись за придбану продукцію, а й тих, які в конкретний момент часу не мають достатнього обсягу обігових коштів для придбання продукції підприємства, проте виявляють попит на неї;

- підвищення рівня конкурентоспроможності підприємства. Зважаючи на обмеженість фінансових ресурсів, яка властива як кожному окремому суб'єктові господарювання, так і економіці загалом, надання покупцям можливості відтермінування платежу є істотною конкурентною перевагою для підприємства–продавця;

- задоволення потреб матеріально–технічного забезпечення діяльності підприємства в умовах дефіциту оборотних коштів. Якщо немає потрібного обсягу грошових коштів для придбання ресурсів, необхідних для виробничо–господарської діяльності, менеджменту доводиться здійснювати матеріально–технічне забезпечення на умовах післяоплати, наслідком чого є виникнення кредиторської заборгованості;

- забезпечення своєчасного погашення заборгованості. Завдяки своєчасному погашенню заборгованості можна уникнути ризиків щодо її перетворення на сумнівну та безнадійну;

- мінімізація фінансових ризиків підприємства. Ефективне управління заборгованістю дасть змогу уникнути таких негативних явищ, як виникнення безнадійної дебіторської заборгованості, зростання рівня фінансової залежності підприємства, поява дефіциту грошових коштів у зв'язку з вилученням з обороту значної частки оборотних засобів у формі дебіторської заборгованості, штрафні санкції за протермінування платежів тощо;

– мінімізація втрат прибутку через вилучення з обороту коштів, акумульованих в дебіторській заборгованості. Це пов'язано як із тим, що кошти в дебіторській заборгованості не беруть участі в господарському обороті і не приносять прибутку, так і з можливістю отримання прибутку від їх альтернативного інвестування;

– мінімізація втрат від інфляційних процесів. В умовах інфляції вартість монетарної заборгованості зменшується, тоді як немонетарна дає змогу вберегти активи підприємства від знецінення. В таких умовах менеджменту підприємства доцільно вживати заходів із мінімізації монетарної дебіторської та немонетарної кредиторської заборгованості;

– забезпечення балансу дебіторської та кредиторської заборгованостей, нормальних рівнів їхньої оборотності тощо. Перевищення дебіторської заборгованості зумовлює зниження фінансової стійкості підприємства та потребує залучення додаткових джерел фінансування. У разі перевищення кредиторської заборгованості створюється загроза неплатоспроможності підприємства [10].

Для забезпечення управління кредиторською заборгованістю на підприємствах необхідно розробити й запровадити комплекс дій, які полягають у такому:

1. Збір та оброблення інформації щодо формування й погашення кредиторської заборгованості на підприємствах. Характеристика внутрішньої поточної кредиторської заборгованості та зовнішніх запозичень і виявлення тенденцій їхнього розвитку з визначенням впливу на платоспроможність підприємства.

2. Моніторинг кредиторської заборгованості з боку відповідного структурного підрозділу із розробленням пропозицій щодо тенденцій її формування й погашення.

3. Оптимізація кредиторської заборгованості, яка полягає в пошуку підходів, за допомогою яких ця заборгованість позитивно впливає на діяльність підприємства [82].

4. Забезпечення оптимального співвідношення між дебіторською й кредиторською заборгованістю, враховуючи особливості функціонування підприємств.

5. Своєчасне реагування на звернення кредиторів, правове виконання зобов'язань і договірних умов.

6. Залучення додаткових коштів з метою погашення кредиторської заборгованості, якщо власні відсутні.

7. Формування й реалізація політики залучення банківського кредиту підприємствами, яка уміщує: визначення цілей використання позикових коштів; визначення платоспроможності, ліквідності й кредитоспроможності підприємств; вибір видів та напрямів здійснення банківського кредитування; оцінка умов здійснення банківського кредитування; визначення найбільш ефективних умов використання банківського кредиту; забезпечення контролю за використанням банківського кредиту; визначення строків та джерел погашення банківського кредиту. Водночас визначається показник «грант-елемент», який уможливорює порівняння вартості залучення фінансового кредиту на умовах окремих комерційних банків із середніми умовами на фінансовому ринку. Оцінка зазначеного показника здійснюється як сума відношень величини сплачуваного відсотка в конкретному інтервалі кредитного періоду та суми амортизованого головного боргу в конкретному інтервалі кредитного періоду до загальної суми банківського кредиту, який використовується підприємством, враховуючи середню ставку відсотка за кредит, яка визначена на фінансовому ринку за відповідними кредитними інструментами, конкретний інтервал кредитного періоду, за яким здійснюється платіж коштів комерційного банку, та загальну тривалість кредитного періоду [65].

8. Мінімізація вартості залучених кредитних ресурсів, яка відбувається в розрізі визначення розміру цінової знижки під час здійснення готівкового платежу за продукцію і періоду надання відстрочки платежу у відповідності до умов наданого кредиту. До того ж необхідно забезпечити виконання такого

принципу: вартість залучення позикових коштів не повинна перевищувати рівень ставки відсотка за короткостроковий банківський період [67].

9. Упровадження та використання інформаційних технологій у системі управління кредиторською заборгованістю з метою своєчасного реагування на негативні тенденції та їхнє попередження.

10. Забезпечення своєчасного погашення кредиторської заборгованості перед бюджетом, фондами соціального страхування, з оплати праці, що сприятиме попередженню санкцій, які можуть бути застосовані щодо підприємств житлово–комунального комплексу.

Важливою проблемою, що виникає в процесі оптимізації управління як кредиторською заборгованістю зокрема, так і підприємством узагалі, є політика використання кредитних ресурсів шляхом визначення напрямів залучення позикових коштів [53] (Рис. 1.3).

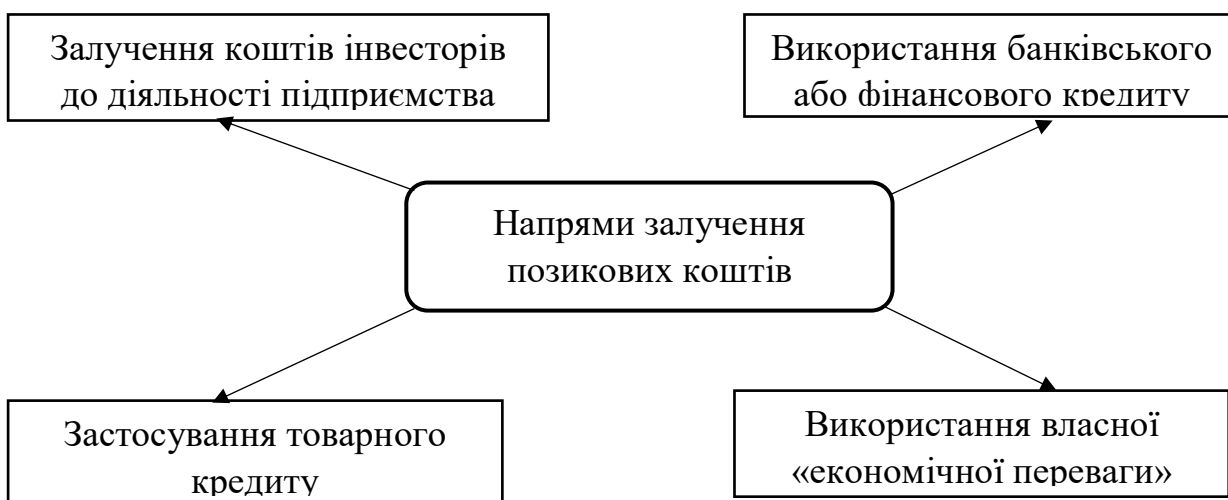

Рисунок 1.3 – Напрями залучення позикових коштів на підприємствах

Залучення коштів інвесторів є найбільш важливим завданням у діяльності підприємств. Ці кошти дають змогу отримати порівняно дешеві додаткові фінансові ресурси. Водночас залучення зазначених коштів зазвичай призводить до зміни складу та структури корпоративного управління, а також установчих

документів. Крім того, інвестори можуть впливати на функціонування підприємств.

Товарний кредит, який є формою створення й використання кредиторської заборгованості за надані послуги, виконані роботи, реалізовані товари, має безпроцентний характер. Цей вид кредитних ресурсів дає змогу отримати підприємствам відповідну продукцію з відстрочкою платежу. Під час використання товарного кредиту необхідно забезпечити виконання відповідних договірних умов, порушення яких може спричинити санкції [39].

Використання власної «економічної переваги» об'єднує в собі всі види кредитування і полягає в можливості диктувати і нав'язувати партнерам власні умови через монопольне становище на ринку; різницю в рівнях економічного потенціалу; маркетингові переваги; можливі недоліки в управлінні заборгованістю.

Кредиторська заборгованість є важливим та вигідним джерелом фінансування діяльності підприємств. Водночас, результативне та ефективне використання позикових коштів може бути досягнуте у разі виконання всіх умов, які обумовлюють надання коштів. Для забезпечення цього процесу, окрім запропонованих дій, використовуються відповідні методи погашення кредиторської заборгованості, які подані в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2 – Методи погашення кредиторської заборгованості на підприємствах

Назва методу	Характеристика
1	2
Проведення взаємозаліків	Реалізується у випадках, коли між підприємствами (кредитором і позичальником) є взаємні зобов'язання. Цей метод полягає у здійсненні взаємозаліку між підприємствами на базі письмового повідомлення про здійснення відповідної операції

Продовження табл. 1.2

1	2
Поступка прав власності на головні засоби	Здійснюється в умовах значної кількості головних засобів у підприємства або у випадку недостатності грошових та інших коштів для погашення кредиторської заборгованості. Цей метод характеризується погашенням кредиторської заборгованості або її частини головними засобами на підставі відповідних договірних умов і нормативно-правової бази
Надання векселя	Полягає у наданні векселя підприємству-кредитору у вигляді письмового зобов'язання, яке повинне бути виконане відповідно до визначених строків і відсоткових ставок, що дає змогу відтермінувати виконання кредитних зобов'язань
Переоформлення кредиторської заборгованості	Характеризується переоформлення кредитних зобов'язань із однієї форми в іншу. Переведення, зокрема, незабезпеченого ніякими зобов'язаннями кредиту в забезпечений
Судові методи погашення кредиторської заборгованості	Спрямовані на погашення кредиторської заборгованості на підставі відповідного судового рішення, яке було прийнято судовим органом

В свою чергу, зростання кредиторської заборгованості підприємства, інтенсивності її обертання, зменшення терміну оборотності, може свідчити про нестабільне фінансове становище підприємства, наявність фінансових труднощів, можливість втрати платоспроможності, більший фінансовий ризик для інвесторів та кредиторів, зниження ефективності управління. Однак, не можна оцінювати збільшення періоду погашення позитивно, адже, наявність такого значного терміну погашення заборгованості, створює ризик погіршення ділового іміджу підприємства серед постачальників, зменшення продуктивності праці поміж працівників, застосування зі сторони держави штрафних санкцій, тощо [51].

Залучення суб'єктом господарювання кредитних коштів з однієї сторони розширює його фінансові можливості в оперативному маневруванні джерелами покриття його потреб, але і, водночас, створює ризик, що пов'язаний з примусовістю їх повернення в немалих обсягах в майбутньому.

Забезпечення ефективного управління кредиторською заборгованістю підприємства надасть змогу ліквідувати негативні для нього наслідки її наявності. Оптимізація кредиторської заборгованістю є важливим аспектом в діяльності підприємства, оскільки є провідною опорою в функціонуванні сьогочасного бізнесу. Правильне керування та оптимізація кредиторської заборгованості може стати порівняно недорогим та додатковим джерелом залучення фінансових ресурсів [47].

Основні правила, якими повинно керуватися підприємство в процесі ефективного управління своєю кредиторською заборгованістю, представлено на рисунку 1.4.

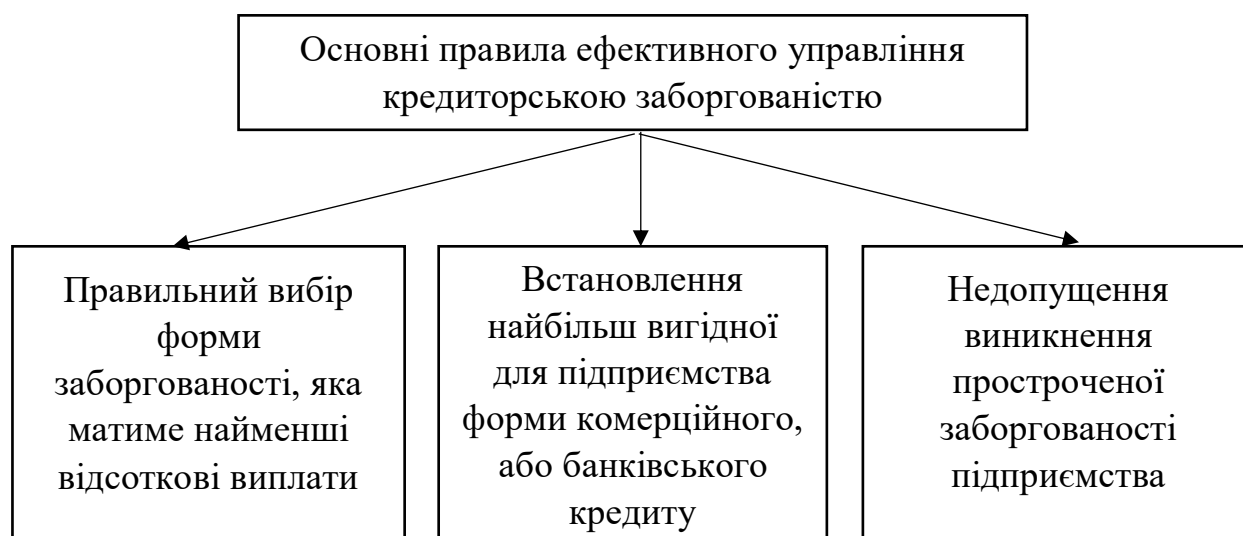

Рисунок 1.4 – Основні правила ефективного управління кредиторською заборгованістю

Управління кредиторською заборгованістю підприємства може передбачати її оптимізацію та мінімізацію. В більшості випадків доцільніше проводити мінімізацію кредиторської заборгованості, тобто максимальне зменшення її розмірів [22].

Необхідно здійснювати прогноз загального розміру кредиторської заборгованості відповідно до цілей та основних показників діяльності підприємства. Суб'єкт господарювання повинен здійснювати постійний контроль за заборгованістю, особливо, що стосується простроченої кредиторської заборгованості, своєчасно виявляти суми заборгованості, які є неприпустимими для підприємства, приймати результативні адміністративні рішення щодо її ліквідації [54].

Для того, щоб на підприємстві не існувало необґрунтованих сум кредиторської заборгованості, необхідно здійснювати правильне управління його дебіторською заборгованістю. Зменшуючи дебіторську заборгованість, підприємство відповідно зменшує і власну кредиторську заборгованість.

Підприємству потрібно організувати аналітичний облік таким чином, щоб отримувати інформацію про строки погашення та утворення простроченої заборгованості.

Суб'єкту підприємницької діяльності доцільно також створити спеціальний відділ, який здійснюватиме контроль дебіторської та кредиторської заборгованості, але потрібно врахувати доцільність створення цієї служби, адже це додаткові кадри та витрати підприємства. Створення такого відділу раціональне лише на масштабних підприємствах у випадку необхідності [2].

При управлінні кредиторською заборгованістю підприємства необхідно реалізовувати такі напрямки їх мінімізації:

1. Обґрунтування кредиторської заборгованості, аналіз замовлень та оформлення розрахунків.
2. Визначення політики, при якій буде надаватись кредит, та термінів інкасації для різних груп дебіторів та кредиторів.
3. Аналіз та аранжування дебіторів і кредиторів залежно від величини закупівель, запропонованих умов сплати та історії кредитних взаємовідносин, визначення невігідних відносно інкасації видів товарів.
4. Контроль взаєморозрахунків з дебіторами та кредиторами за відстроченою чи простроченою заборгованістю, визначення причин виникнення

порушень договірної дисципліни та реальної вартості існуючої кредиторської та дебіторської заборгованості підприємства.

5. Своєчасне визначення засобів прискорення оборотності оборотних активів та зменшення величини безнадійних боргів.

6. Забезпечення умов продажу, що гарантуватимуть надходження грошових коштів, а також здійснення прогнозів надходжень на основі термінів інкасації [58].

При управлінні заборгованістю в будь-якому випадку підприємство повинно в першу чергу приймати правильні, ефективні та обґрунтовані рішення, адже від прийняття цих рішень сьогодні, залежать перспективи розвитку та становище підприємства завтра.

Також, одним з важливих напрямів покращення фінансового стану підприємства є збалансування співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості.

В більшості випадків спостерігається значне перевищення кредиторської заборгованості, що може вказувати як на те, що підприємство раціонально використовує свої кошти, оскільки більше залучає їх в обіг, ніж вилучає з нього, так і про те, що незважаючи на стан дебіторської заборгованості суб'єкт господарювання змушений погашати свою заборгованість. В такому випадку майбутні надходження не перекривають майбутніх платежів, підприємство не здатне розрахуватися за рахунок заборгованості дебіторів з його кредиторами [13].

Якщо термін погашення кредиторської заборгованості перевищує термін погашення дебіторської заборгованості, необхідно з'ясувати причини такого стану, оскільки випереджувальне зростання кредиторської заборгованості порівняно з дебіторською заборгованістю свідчить про погіршення фінансового стану підприємства, його платоспроможності. Стрімкіша оборотність дебіторської заборгованості, порівнюючи з кредиторською, свідчить про те, що підприємство проводить обмірковану кредитну політику та в змозі спрямовувати

отримані від дебіторів грошові кошти на погашення заборгованості перед кредиторами [63].

Все частіше цьому питанню приділяють все менше уваги, що призводить до неконтрольованого росту заборгованості, в тому числі і простроченої, погіршення фінансового становища підприємства. На деяких підприємствах кредиторська заборгованість перевищує дебіторську в 5–10 разів, коли нормативне перевищення становить 10–20 %. Однак, це не можна оцінювати негативно, оскільки підприємство володіє високоліквідними активами, погашення заборгованості якими суттєво не позначиться на дальшій діяльності підприємства. Варто теж враховувати принцип «Вимагай оплати якомога швидше та оплачуй якомога пізніше». При досягненні балансу дебіторської та кредиторської заборгованості потрібно пам'ятати про баланс їх вартості, щоб витрати, які пов'язані з кредиторською заборгованістю не перевищували доходів, які пов'язані з відстрочкою дебіторської заборгованості. Кредиторська заборгованість суб'єкта господарювання сприятиме збільшенню його конкурентоспроможності та прибутковості, рентабельності власного капіталу, якщо воно матиме чітку стратегію щодо залучення та використання позичкового капіталу [5].

Можна рекомендувати підприємству використання механізму взаємозаліків, щоб знизити обсяги кредиторської заборгованості. З іншого боку, це дозволить прискорити оборот ресурсів підприємства [4].

Важливий аспект контролю кредиторської заборгованості є відстеження термінів оплати кредиту. Причому лише, у разі просрочення сплати відсотків застосовується підвищений відсоток платежів за договорами.

Важливим кроком у процесі оптимізації кредиторської заборгованості може бути аналіз відповідності фактичних показників їх рамковому рівню, і навіть аналіз причин що викликали відхилення.

На етапі, залежно від виявлених невідповідностей і причин їх виникнення, необхідно розробити і здійснити комплекс практичних заходів із приведенням структури боргів у відповідність із плановими (оптимальними) параметрами.

Щоб відносини з кредиторами максимально відповідали цілям забезпечення фінансової стійкості (безпеки) компанії та збільшення її прибутковості та конкурентоспроможності, менеджеру компанії необхідно створити чітку стратегічну лінію щодо характеру залучення іноземних коштів і використання позикового капіталу [6].

У результаті розробки стратегії кредитування власного бізнесу слід розробити рішення з наступних першочергових завдань – максимізації прибутку компанії, мінімізації витрат, досягнення динамічного розвитку компанії (розширене відтворення), затвердження конкурентоспроможності – які, зрештою визначають фінансову стабільність компанії. Фінансування даних завдань має бути досягнуто в повному обсязі [31].

Висновки до розділу 1

Отже, кредиторська заборгованість – це нездійснені платежі, які виникли: постачальникам і підрядчикам – за придбані товари, роботи, послуги (торгові кредитори); податкові органи – за сумами нарахованих податків; своїм працівникам – за сумами нарахованої зарплати; засновникам – із виплати нарахованих доходів населення і т.д. Для того, щоб покращувати фінансовий стан підприємства потрібно здійснювати ефективне управління його дебіторською та кредиторською заборгованістю, слідкувати за їх оптимальним співвідношенням. Реалізація запропонованих напрямків мінімізації кредиторської заборгованості надасть можливість підприємству зменшувати її частку в структурі балансу, підвищувати ефективність використання та вирішувати наявні фінансові проблеми. Оптимізувавши систему управління заборгованістю суб'єкт господарювання матиме змогу підвищити результативність своєї діяльності. Прогнозування поведінки, тенденцій заборгованості, вчасне виявлення диспропорцій та суперечностей у її формуванні, надасть змогу підприємству здійснити певні застережні заходи.

2 АНАЛІЗ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ПАТ «КРИВБАСЗАЛІЗРУДКОМ»

2.1 Організаційно–економічна характеристика ПАТ «Кривбасзалізрудком»

Публічне акціонерне товариство «Криворізький залізорудний комбінат» є одним з провідних підприємств з видобутку залізної руди підземним способом на території України.

Рудні поклади, що освоюються шахтами ПАТ «Кривбасзалізрудком», є складовою частиною Криворізького залізорудного басейну. Криворізький басейн – це смуга залізорудних утворень шириною 3–5 кілометрів протяжністю близько 100 кілометрів з півдня на північ.

Промислова розробка залізної руди у Криворізькому басейні розпочалась у 1881 році. Через п'ять років, у 1886 році, обсяги видобутку становили 337 тисяч тонн. Особливо бурхливо розвивався видобуток залізної руди в нашому краї в період з 1927 по 1952 роки. Саме в той час було введено в дію більшість шахт. З цього часу Кривбас став головною сировинною базою чорної металургії Радянського Союзу.

Усі діючі нині шахти Кривбасу введені в експлуатацію в 60–70–х роках минулого сторіччя. З 1973 року по 1998–й вони входили до складу виробничого об'єднання «Кривбасруда» (яке 1998 року було перейменовано у Криворізький залізорудний комбінат).

Публічне акціонерне товариство «Криворізький залізорудний комбінат» засновано державною компанією «Укррудпром» на виконання спільного наказу Державного майна України від 19 лютого 2001 року № 66/245 «Про реорганізацію дочірнього підприємства «Криворізький державний залізорудний комбінат» згідно з законами України «Про підприємства в Україні», «Про господарські товариства», та Статутом ДАК «Укррудпром». Форма власності – колективна.

Ідентифікаційний код платника податків за ЄДРПОУ– 00191307.

Місцезнаходження ПАТ«Кривбасзалізрудком» відповідно до установчих документів: Україна, 50029, м. Кривий Ріг Дніпропетровської області, вул. Симбірцева, 1 А.

Статутний фонд на дату початку перевірки ПАТ «Кривбасзалізрудком», відповідно до установчих документів, склав 1 991 233 326,00 (один мільярд дев'ятсот дев'яносто один мільйон двісті тридцять три тисячі триста двадцять шість) гривень, який поділяється на 1 991 233 326 простих іменних акцій номінальною вартістю 1 (одна) гривня.

Нині публічне акціонерне товариство «Криворізький залізрудний комбінат» – найбільше підприємство України з видобутку залізної руди підземним способом.

Товариство створено з метою забезпечення сировиною металургійної, хімічної та інших галузей народного господарства, задоволення потреб населення, соціальних і економічних інтересів акціонерів та трудового колективу, а також отримання прибутку за рахунок усіх видів виробничої, комерційної, торгівельної, фінансової, посередницької та іншої господарської діяльності в порядку та за умов, встановлених чинним законодавством та Статутом.

Станом на 31.12.2019 р. до складу ПАТ «Кривбасзалізрудком» входять чотири шахти: «Родіна», «Октябрська», «Гвардійська» та «Тернівська», що займаються видобутком залізної руди підземним способом і її рудопідготовкою, тобто доведенням по вмісту заліза і гран–складу до кондиції товарної аглоруди.

З метою забезпечення виконання вимог Закону України «Про засудження комуністичного та націоналсоціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки», протоколу засідання Наглядової ради ПАТ «Кривбасзалізрудком» наказом по комбінату «Про зміну найменування структурних підрозділів Товариства» від 08.04.2016 р. № 769 з 01.04 2016 р. змінено найменування шахти ім.Леніна на шахту

«Тернівська», та Оздоровчий комплекс «Дзержинець» на Оздоровчий комплекс «Криворізький гірник».

Роботу шахт забезпечують наступні структурні підрозділи:

- шахтобудівельне управління;
- сервісне управління з ремонту та монтажу шахтного обладнання (до складу якого входять: ремонтно–механічний завод, шахтомонтажне управління, підземний гірничий цех);
- ремонтно–будівельний цех;
- енергетичний цех;
- управління залізничного транспорту;
- автобаза;
- гірнича інспекція;
- центральна енерголабораторія;
- центр інформаційних систем;
- база матеріально–технічного забезпечення;
- учбово–курсний центр.

Крім того, організацією оздоровлення, харчування і відпочинку працюючих та членів їх сімей займається управління соціальних підрозділів. До складу УСП входять відокремлені підрозділи – Оздоровчий комплекс «Червоні вітрила», який знаходиться за адресою: 75700, Херсонська обл., Скадовський р–н, м. Скадовськ, вулиця Сергіївська, буд. 11 та Оздоровчий комплекс «Криворізький гірник», який знаходиться за адресою: 71100 Запорізька обл., м. Бердянськ, вул. Толстого, буд. 163/5.

Керування організаційною структурою здійснюють заступники Голови правління та директори за напрямками діяльності на чолі з Головою правління.

Структурою передбачено наявність посад заступників окремих директорів ПАТ «КЗРК».

Також в підпорядкуванні генерального директора знаходяться заступники генерального директора – з охорони праці, з юридичних питань та з кадрів і

соціальних питань, які здійснюють свої повноваження відповідно до встановленого розподілу обов'язків.

Виробничо–технічний відділ відповідає за підготовку проектної документації об'єкта, узгодження проектної документації, здачу об'єктів. Очолює відділ начальник ПТО, який підпорядковується головному інженеру.

Головний інженер керує роботою технічних служб підприємства, несе відповідальність за виконання плану, роботу на будівельних об'єктах, використання новітньої техніки і технології, а також відповідає за виконання вимог з охорони праці та техніки безпеки, екологічної безпеки. Головний інженер очолює виробничо–технічна рада підприємства, що є дорадчим органом.

Йому підкоряються відділи:

- експлуатації;
- охорони праці і техніки безпеки;
- будівельні ділянки.

Головний бухгалтер здійснює облік коштів підприємства і господарських операцій з матеріальними та грошовими ресурсами, встановлює результати фінансово–господарської діяльності підприємства та ін., керує (через заст. гол. бухгалтера з економіки) роботою з планування та економічного стимулювання на підприємстві, підвищенню продуктивності праці, виявленню та використанню виробничих резервів поліпшенню організації виробництва, праці та заробітної плати, організації госпрозрахунку та ін.

Бухгалтерія здійснює облік коштів підприємства і господарських операцій з матеріальними та грошовими ресурсами, встановлює результати фінансово–господарської діяльності підприємства та ін.

Всі структурні підрозділи ПАТ «КЗРК» підпорядковані керівництву товариства відповідно до напрямків роботи та здійснюють свої функції згідно з затвердженими в установленому порядку положеннями.

Основним видом діяльності Товариства є видобування підземним способом природно багатой залізної руди, реконструкція та будівництво шахт і підземних споруд.

Основною продукцією, що виробляє ПАТ «КРИВБАСЗАЛІЗРУДКОМ», та за рахунок продажу якої комбінат отримав 10 або більше відсотків доходу за звітний рік, є руда залізна агломераційна марки 1 та руда залізна доменна. Чистий фінансовий результат (прибуток) за 2019 рік склав 1 583 315 тис. грн., прибуток від реалізації продукції (руди) склав 3 551 618 тис. грн. Обсяг виробництва у 2019 році склав 4 396,7 тис. т (5 740 645 тис. грн.), обсяг реалізованої продукції 4284,89 тис. т (6 559 213 тис. грн.) Середня ціна реалізації 1 тони залізної руди в 2019 році 1530,78 грн. Сума виручки за 2019 рік склала 6 559 213 тис. грн.

Загальний обсяг поставленого експорту за 2019 рік у грошовому еквіваленті становить 4 574 069 тис. грн., що складає 70% від загального обсягу продажу. Розвідані запаси природно багатих руд до глибини 2000–2500 метрів складають 715,4136 млн. тон з середнім вмістом заліза 58,53%. Балансові запаси природно багатих руд до глибини 1565–1670 метрів складають 280,349 млн. тон з середнім вмістом заліза 58,69%. Всі ці запаси можуть забезпечити роботу шахт ПАТ «КРИВБАСЗАЛІЗРУДКОМ» на строк біля 110 років.

Крім того, є можливість розширення сировинної бази за рахунок магнетитових кварцитів, розвідані запаси яких до глибини 1500 метрів складають 940,2 млн. тон (з вмістом Feмаг=24,12% та Feзаг.=33,82%).

Основна виробнича діяльність Товариства відносно мало залежить від сезонних змін. У зимовий час виконуються заходи по попередженню замерзання обладнання у стволах шахт шляхом їх обігріву, також виконуються роботи по попередженню примерзання товарної залізної руди до стінок та днища залізничних вагонів під час її транспортування споживачам шляхом обробки вагонів спеціальною профілактичною речовиною.

Реалізація руди залізної прямо не залежить від сезонних змін. Попит на неї формується виходячи з попиту на метал.

Основні ринки збуту: Україна, Польща, Словаччина, Чехія, Сербія, Румунія, Угорщина.

Основні клієнти: ПрАТ «Маріупольський металургійний комбінат ім. Ілліча», ПАТ «Нікопольський завод феросплавів», «Arcelor Mittal Poland S.A.», «U. S. Steel Košice, s.r.o.», «Liberty Ostrava s.a.», «Trinecke zhelezarny a.s.» , «HESTEEL SERBIA IRON & STEEL D.O.O. BEOGRAD», «ISD DUNAFERR Co.Ltd».

Серед істотних факторів, які можуть вплинути на діяльність комбінату, необхідно відзначити наступні:

- підвищення конкуренції у сфері виробництва та реалізації залізної руди;
- постійне погіршення з глибиною гірничо–геологічних та гідрогеологічних умов при видобуванні залізної руди;
- високий ступінь невизначеності нормативної бази по профілю діяльності комбінату у зв'язку з переходом на нормативи ЕС;
- ризик погіршення ситуації в металургійній промисловості на внутрішньому та зовнішньому ринку.

У своїй діяльності ПАТ «КРИВБАСЗАЛІЗРУДКОМ» стикається з галузевими та фінансовими ризиками. До галузевих ризиків відноситься:

- Ризик погіршення ситуації в металургійній галузі на внутрішньому та зовнішньому ринку;
- Збільшення конкуренції у сфері виробництва та реалізації залізної руди.

Даний ризик є значним і прямих способів його зменшення не існує.

Зберегти ринки збуту комбінату можливо шляхом підвищення якості та збільшення кількості реалізованої продукції, а також дотримання дисципліни поставок.

До фінансових ризиків відноситься:

- непрогнозоване зростання цін на матеріали, які використовуються у виробничій діяльності, і зростання вартості послуг;
- ризик неплатежів на поставлену продукцію.

Реалізація продукції ПАТ «КРИВБАСЗАЛІЗРУДКОМ» цілком пов'язана з перевезення залізничним транспортом. Основними споживачами виробленої товариством продукції є відчизнянні металургійні підприємства та металургійні

підприємства Східної Європи. Монопольне становище «Укрзалізниці» на ринку залізничних послуг України призводить до неконтрольованого зростання залізничного тарифу, що негативно впливає на структуру цін готової продукції комбінату. Не можна не врахувати, що збільшення транспортних тарифів і зборів, що застосовуються при наданні послуг з транспортування вантажів ПАТ «КРИВБАСЗАЛІЗРУДКОМ», тягне за собою істотне збільшення транспортної складової у собівартості готової продукції.

Падіння споживчого попиту, пов'язане з циклічністю попиту на продукцію для металургії, а також можливе підвищення цін на закуповувані матеріали і зростання вартості тарифів на послуги природних монополій (електроенергія, вибухові матеріали тощо), можуть привести до підвищення собівартості залізної руди, як наслідок, до необхідності підвищення відпускних цін на продукцію комбінату.

Групування показників фінансово–господарської діяльності ПАТ «Кривбасзалізрудком» з метою загальної оцінки його фінансового стану наведено в табл. 2.1.

Інформаційною базою для оцінювання фінансового стану підприємства та аналізу грошових коштів є дані балансу, звіту про фінансові результати, звіту про рух грошових коштів.

Вартість власного капіталу підприємства збільшилася на 707849 тис. грн. у 2018 році проти 2017 р., та на 1612975 тис. грн. у 2019 р. проти 2018 р. в основному за рахунок нарощення суми нерозподіленого прибутку. Щодо позикового капіталу, його частка в структурі капіталу значно менша за частку власного капіталу, що свідчить про фінансову незалежність від зовнішнього середовища, але це також дає змогу розширити можливості нарощення фінансового потенціалу підприємства.

У цілому майно підприємства має тенденцію до збільшення протягом аналізованого періоду, так необоротні активи збільшилися у 2019 р. порівняно з 2018 р. на 1128679 тис. грн., та оборотні активи збільшилися на 563398 тис. грн.

за аналогічний період, що може свідчити про підвищення обсягів основної діяльності, що може призвести до підвищення платоспроможності підприємства.

Таблиця 2.1 – Основні показники фінансово–господарської діяльності ПАТ «Кривбасзалізрудком» за 2017–2019 рр.

Показники	Роки			Абсолютне відхилення, +, –	
	2017	2018	2019	2018 до 2017	2019 до 2018
1. Капітал					
1.1 Власний капітал	6865561	7573410	9186385	+707849	+1612975
1.2 Позиковий капітал	1477607	1641636	1720738	+164029	+79102
2. Майно					
2.1 Необоротні активи	2983497	3336235	4464914	+352738	+1128679
2.2 Оборотні активи	5359671	5878811	6442209	+519140	+563398
3. Загальноекономічні показники					
3.1 Чистий дохід від реалізації продукції	5436220	4990167	6559213	–446053	+1569046
3.2 Собівартість реалізованої продукції	2494419	2695067	3007595	+200648	+312528
3.3 Чистий прибуток	1864356	745567	1583315	–1118789	+837748

Зазначимо, що за період 2017 – 2018 рр. простежується зменшення обсягу реалізації продукції, що викликано насамперед складною політичною ситуацією в країні, але вже протягом 2018 – 2019 рр. простежується тенденція до збільшення обсягу реалізації продукції на ПАТ «Кривбасзалізрудком», а саме на 1569046 тис. грн. За період 2018 – 2019 рр. собівартість реалізованої продукції зросла на 312528 тис. грн. і становила у 2019 р. 3007595 тис. грн.

Основними заходами по зменшенню впливу негативних факторів на діяльність комбінату є:

- збільшення вмісту заліза та зменшення вмісту шкідливих домішок у товарній руді;
- впровадження нової техніки та технології на основних технологічних процесах виробництва товарної залізної руди;
- заміна зношеного та капітальний ремонт основного технологічного обладнання;
- розробка внутрішніх регламентуючих документів на заміну ГОСТам та ДСТУ, що відміняються;
- адаптація до нових нормативних документів.

Для зменшення впливу негативних факторів комбінат проводить заходи з впровадження енерго – і ресурсозберігаючих схем і розробляє нові схеми перевезення.

Несплата відвантаженої продукції і відстрочка платежу може привести до зниження доходу комбінату. Основні дії, спрямовані на зниження даного ризику: моніторинг дебіторської заборгованості, юридичні дії у разі несплати поставок продукції.

Розширення ринків збуту здійснюється завдяки підвищенню конкурентоспроможності продукції ПАТ «КРИВБАСЗАЛІЗРУДКОМ» шляхом підвищення якості залізної руди, що добувається, реалізації заходів по зниженню собівартості продукції.

Продаж продукції ПАТ «КРИВБАСЗАЛІЗРУДКОМ» на внутрішньому і зовнішньому ринку здійснюється шляхом укладання договорів (контрактів) купівлі – продажу з металургійними комбінатами України і компаніями – трейдерами у Європі. Продукція відвантажується залізничним транспортом маршрутними партіями (53–54 вагони) до західних кордонних переходів та припортових станцій.

Зниження попиту, проблеми з логістикою та обмеженнями в реалізації проектів з причини розповсюдження коронавірусу посилили песимістичні настрої та формування низхідного тренду на попит на ЗРС у більшості регіонів.

Відповідно до плану стратегічного розвитку ПАТ «КРИВБАСЗАЛІЗРУДКОМ» пріоритетним напрямком науково – технічного розвитку є підвищення якості товарної продукції, підтримання обсягів виробництва товарної продукції та зниження собівартості її виробництва.

2.2 Аналіз фінансового стану підприємства

Системна оцінка фінансового стану підприємства є основою для управління фінансами підприємства. Вона дозволяє своєчасно вирішувати питання щодо поліпшення руху фінансових ресурсів, їх формування та використання для поточного та довгострокового планування господарської діяльності [59].

Здійснимо оцінку фінансового стану ПАТ «Кривбасзалізрудком» за окремими напрямками:

- аналіз майнового стану;
- аналіз ліквідності та платоспроможності;
- аналіз фінансової стійкості;
- аналіз ділової активності.

Стійкість фінансового стану підприємства в значній мірі залежить від того наскільки ефективно використовується майно, чи все гаразд із оновленням основних засобів сучаснішою технікою, чи своєчасно позбавляється підприємство фізично і морально застарілого устаткування і обладнання [25].

Показники майнового стану ПАТ «Кривбасзалізрудком» за період 2017 – 2019 рр. представлено в табл. 2.2.

Валюта балансу підприємства має тенденцію до збільшення, так у 2018 р. проти 2017 р. зросла на 871878 тис. грн., а у 2019 проти 2018 р. на 1692077 тис. грн., що свідчить про позитивні зміни в господарській діяльності.

Найбільш загальним показником, який характеризує ефективність використання основних засобів, є фондovіддача, у нашому випадку

спостерігається зростання цього показника на 0,26 у 2019 році головним чином на це вплинуло збільшення обсягів реалізованої продукції.

Коефіцієнт мобільності активів показує скільки обігових коштів припадає на одиницю не обігових, тобто це потенційна можливість перетворення активів у ліквідні кошти вона є негативною, адже коефіцієнт зменшувався у 2018 році на 0,05 порівняно з 2017 роком, та на 0,08 у 2019 році в порівнянні з 2018 роком.

В цілому майновий стан підприємства не досить задовільний, оскільки майно підприємства станом на 2019 р. зношене на 60 %. За період 2017 – 2019 рр. коефіцієнт зносу основних засобів зменшився на 0,03 пункти, що є позитивною тенденцією та свідчить про покращення стану основних засобів підприємства.

Таблиця 2.2 – Показники майнового стану ПАТ «Кривбасзалізрудком» за 2017–2019 рр.

Назва показника	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення, +, –	
				2018 до 2017	2019 до 2018
Валюта балансу, тис. грн.	8343168	9215046	10907123	+871878	+1692077
Середня величина основних засобів, тис. грн.	2801616	3043109	3453135	+241493	+410026
Фондовіддача	1,94	1,64	1,9	–0,3	+0,26
Частка основних засобів в активах	0,98	0,93	0,85	–0,05	–0,08
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,64	0,63	0,6	–0,01	–0,03
Коефіцієнт мобільності активів	1,8	1,76	1,44	–0,04	–0,32

Розглянемо динаміку показників майнового стану ПАТ«Кривбасзалізрудком» на рис. 2.1.

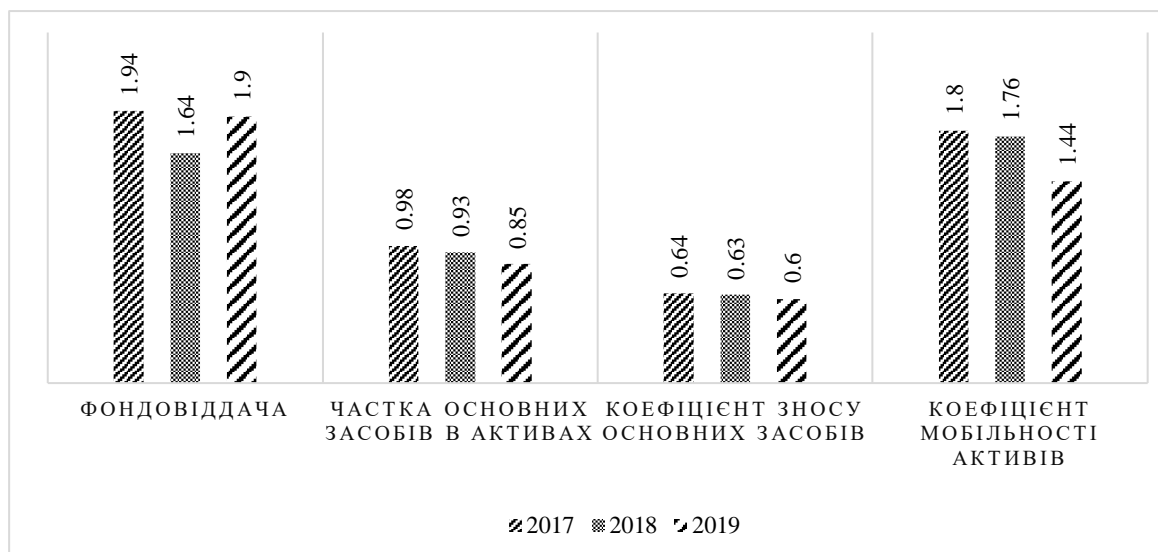

Рисунок 2.1 – Динаміка показників майнового стану ПАТ«Кривбасзалізрудком» за 2017–2019 рр.

Найважливішим показником фінансового стану підприємства є ліквідність, сутність якої виявляється в можливості підприємства в будь-який момент розрахуватися за своїми зобов'язаннями (пасивами) за допомогою (за рахунок) майна (активів), які є на балансі. У залежності від того, якими платіжними засобами підприємство має можливість погасити свої зобов'язання, розраховують ряд показників ліквідності (табл. 2.3).

Найбільш жорстким критерієм платоспроможності і ліквідності підприємства є коефіцієнт абсолютної ліквідності, він показує частку поточних зобов'язань підприємства, яка може бути погашена негайно. Його нормативне значення більше 0,2. У нашому випадку цей показник складає у звітному році 0,87, що майже вдвічі більше ніж у попередніх роках, збільшення цього показника є позитивною тенденцією. Найбільш жорстким критерієм платоспроможності і ліквідності підприємства є коефіцієнт абсолютної ліквідності, він показує частку поточних зобов'язань підприємства, яка може бути погашена негайно. Його нормативне значення більше 0,2. У нашому випадку цей показник складає у звітному році 0,87, що майже вдвічі більше ніж

у попередніх роках, збільшення цього показника є позитивною тенденцією.

Таблиця 2.3 – Показники ліквідності ПАТ «Кривбасзалізрудком» за 2017–2019 рр.

Назва показника	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення, +, –	
				2018 до 2017	2019 до 2018
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,42	0,29	0,87	–0,13	+0,58
Коефіцієнт швидкої ліквідності	10,23	10,58	10,92	+0,35	+0,34
Коефіцієнт поточної ліквідності	11,91	12,38	12,93	+0,47	+0,55
Маневрування функціонуючого капіталу	0,72	0,71	0,65	–0,01	–0,06

Нормативне значення показника швидкої ліквідності > 1 , у нашому випадку у 2017 році – 10,23, у 2019 році – 10,92 таке значення вказує на те, що в компанії досить ліквідних оборотних коштів для своєчасного розрахунку за зобов'язаннями.

Розглянемо динаміку показників ліквідності ПАТ «Кривбасзалізрудком» на рис. 2.2.

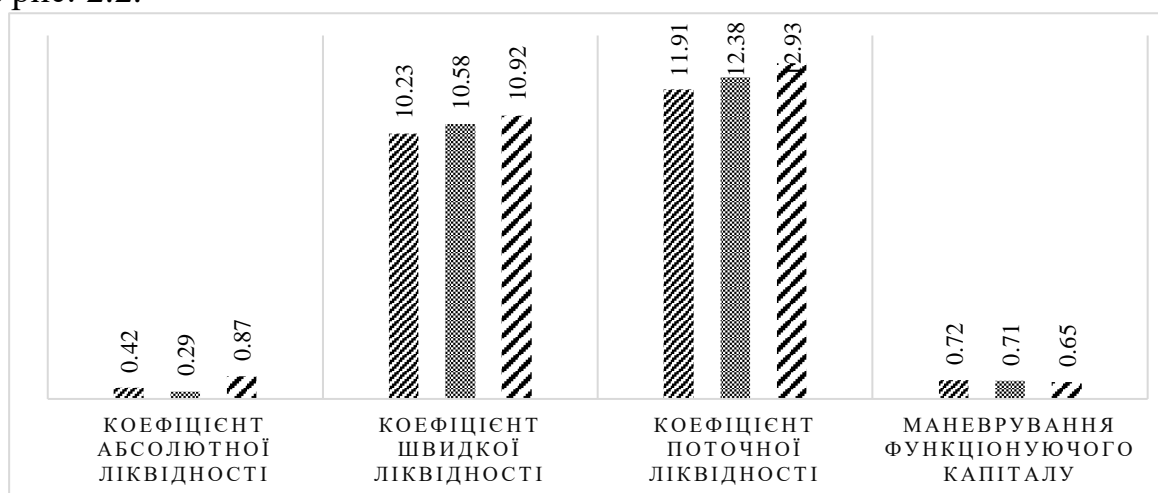

Рисунок 2.2 – Динаміка показників ліквідності ПАТ «Кривбасзалізрудком» за 2017–2019 рр.

Про досить стабільний фінансовий стан підприємства свідчить значення коефіцієнта поточної ліквідності. Нормативне значення цього показника – вище 2, у нашому випадку значення даного показника у 2017 році – 11,91, у 2019 році – 12,93, що є позитивною тенденцією, це свідчить про досить ефективне використання оборотних активів підприємства.

Як видно з рис. 2.2 у динаміці зазначено зменшення значення показника маневрування функціонуючого капіталу у 2019 році порівняно з 2018 р. на 0,06 одиниць. Це характеризується негативно оскільки чим вище значення цього коефіцієнта, тим ліпший фінансовий стан підприємства.

У табл. 2.4 проведено розрахунок фінансової стійкості для ПАТ «Кривбасзалізрудком».

Таблиця 2.4 – Показники фінансової стійкості ПАТ «Кривбасзалізрудком» за 2017–2019 рр.

Назва показника	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення, +, –	
				2018 до 2017	2019 до 2018
Коефіцієнт концентрації власного капіталу	0,82	0,82	0,84	0	+0,02
Коефіцієнт фінансової залежності	0,18	0,18	0,16	0	–0,02
Коефіцієнт маневрування власного оборотного капіталу	0,72	0,71	0,65	–0,01	–0,06
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,18	0,18	0,16	0	–0,02
Коефіцієнт покриття запасів	6,48	6,32	5,92	–0,16	–0,4
Маневреність власних обігових коштів	0,04	0,03	0,07	–0,01	+0,04
Показник фінансового левериджу	0,15	0,15	0,13	0	–0,02
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,95	0,95	0,95	0	0

Однією з найважливіших характеристик фінансового стану підприємства є його фінансова стійкість. Фінансова стійкість характеризує ступінь фінансової незалежності підприємства щодо володіння своїм майном і його використання.

Як видно з табл. 2.4 у динаміці прослідковується збільшення частки власних коштів, авансованих у діяльність підприємства, і відповідно, доля власного капіталу у 201 році складає 84 % та 16 % – позикові.

Відповідно отриманим даним можна сказати, що підприємство є досить фінансово незалежним, оскільки вважають, що нижня межа коефіцієнта концентрації власного капіталу 0,5, а в нашому випадку – 0,84. Такий же висновок можна зробити стосовно і коефіцієнта концентрації залученого капіталу оскільки його верхньою межею вважають 0,5, а в нашому випадку він складає 0,16.

Коефіцієнт фінансової стійкості – індикатор, який говорить про здатність компанії залишатися платоспроможною в довгостроковій перспективі, нормативним значенням вважається 0,7 – 0,9, у нашому випадку цей показник складає 0,95 протягом 2017–2019 рр. що свідчить про достатню фінансову стійкість в довгостроковому періоді.

Отже, приходимо до висновку, що у 2019 році фінансовий стан підприємства майже не залежить від зовнішніх інвесторів. Про такий стан свідчить і значення коефіцієнта фінансової залежності, а саме: в динаміці його значення змінилося від 0,18 у 2017–2018 рр. до 0,16 у 2019 р.

Проаналізувавши показники фінансової стійкості можемо зробити висновок про те що підприємство має відносний стійкий фінансовий стан. Це свідчить про ефективну фінансову діяльність та здатність забезпечувати безперервний збутовий та виробничий процес.

Аналіз ділової активності – це наступний напрямок оцінки фінансового стану, що дозволяє дати оцінку результативної діяльності суб'єкта господарювання шляхом комплексної оцінки ефективності використання виробничих і фінансових ресурсів, що формують оптимальне співвідношення і залежність темпів зростання основних показників між собою та зумовлюють

проміжні та кінцеві результати діяльності [16]. Розрахунок показників ділової активності та їх динаміка ПАТ «Кривбасзалізрудком» наведено в табл. 2.5. та на рис. 2.3.

За результатами табл. 2.5 у 2018 році відбулося вповільнення оборотності коштів підприємства по відношенню до 2017 року на 112,82 днів, що викликано, насамперед, погіршенням ринкової кон'юнктури та зниженням ефективності управління активами, але вже у 2019 році спостерігається прискорення обороту обігових коштів на 66,67 днів та становить 600 днів.

Термін обороту товаро–матеріальних запасів мав тенденцію до збільшення протягом всього періоду 2017–2019рр. У 2019 році – на 1,6 дня по відношенню до 2018 року і на 1,7 дня по відношенню 2018 року до 2017 року. Ця тенденція свідчить про незначні коливання попиту на продукцію.

Таблиця 2.5 – Показники ділової активності ПАТ «Кривбасзалізрудком» за 2017–2019 рр.

Назва показника	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення, +, –	
				2018 до 2017	2019 до 2018
1	2	3	4	5	6
Оборотність активів, коефіцієнт трансформації	0,65	0,54	0,6	–0,11	+0,06
Коефіцієнт оборотності обігових коштів	0,65	0,54	0,6	–0,11	+0,06
Період одного обороту обігових коштів (днів)	553,85	666,67	600	+112,82	–66,67
Коефіцієнт оборотності запасів	4,65	4,55	4,46	–0,1	–0,09
Період одного обороту запасів (днів)	77,42	79,12	80,72	+1,7	+1,6
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	1,24	1,04	1,34	–0,2	+0,3

Продовження таблиці 2.5

1	2	3	4	5	6
Період погашення дебіторської заборгованості (днів)	290,32	346,15	268,66	+55,83	-77,49
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	12,08	10,51	13,16	-1,57	+2,65
Період погашення кредиторської заборгованості (днів)	29,8	34,25	27,36	+4,45	-6,89
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	0,79	0,66	0,71	-0,13	+0,05
Період тривалості операційного циклу	367,74	425,27	349,38	+57,53	-75,89
Період тривалості фінансового циклу	337,94	391,02	322,02	+53,08	-69

Тривалість обороту кредиторської заборгованості збільшилась протягом 2017–2018 рр. році на 4,45 днів, але вже у 2019 році зменшилась порівняно з 2018 р. на 6,89 днів.

ПАТ «Кривбасзалізрудком» має звернути увагу на прискорення надходження грошових коштів шляхом підвищення платіжної дисципліни підприємства.

Розглянемо динаміку показників ділової активності ПАТ«Кривбасзалізрудком» на рис. 2.3.

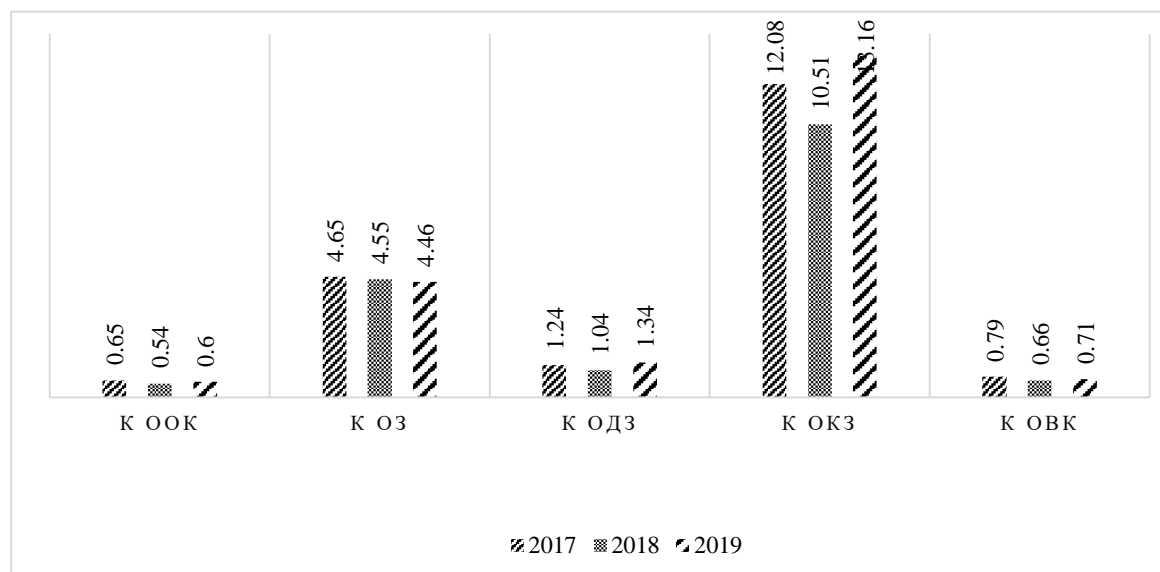

Рисунок 2.3 – Динаміка показників ліквідно ПАТ«Кривбасзалізрудком» за 2017–2019 рр.

Проаналізувавши дані можна зробити висновок, що у 2018 році, порівняно з 2017 роком більшість показників мали негативну тенденцію, так як були знижені обсяги виробництва, що пов'язано зі скороченням виробництва у споживачів нашої продукції.

Також нестабільна політична та законодавча ситуація негативно впливають на фінансові результати підприємств, які працюють на експорт, виникає ризик зовнішньоекономічної нестабільності підприємства. ПАТ«Кривбасзалізрудком» значну частину своєї продукції поставляє на експорт. Політична нестабільність впливає на загальне зниження темпів економічного розвитку країни, яке приведе в першу чергу до зменшення обсягів виробництва, що матиме наслідок зменшення доходів товариства.

Але вже у 2019 році порівняно з 2018 роком показники мали позитивний приріст – це свідчить про те, що підприємство покращує фінансовий стан.

2.3 Оцінка ефективності управління кредиторською заборгованістю підприємства

Виникнення кредиторської заборгованості у суб'єкта господарювання є звичайним явищем під час здійснення його діяльності. Методологічні засади формування інформації про кредиторську заборгованість та її розкриття у фінансовій звітності визначаються у П(С)БО 11 «Зобов'язання» [1]. Кредиторська заборгованість являє собою суму боргу підприємства іншим особам, яка виникла в результаті минулих подій і погашення якої, як очікується, призведе до зменшення економічних вигід [2]. Вона може бути представлена довгостроковою та поточною кредиторською заборгованістю. При цьому, довгострокова кредиторська заборгованість передбачає погашення протягом терміну більшого, ніж операційний цикл, а поточна заборгованість – протягом нормального операційного циклу.

Кредиторська заборгованість на ПАТ «Кривбасзалізрудком» представлена у вигляді поточних зобов'язань, до яких відносяться наступні види поточної кредиторської заборгованості:

- за товари, роботи, послуги;
- за розрахунками з бюджетом;
- за розрахунками зі страхування;
- за розрахунками з оплати праці;
- за одержаними авансами;
- за розрахунками з учасниками;
- із внутрішніх розрахунків.

Також, у складі поточних зобов'язань і забезпечень ПАТ «Кривбасзалізрудком» присутні поточні забезпечення та інші поточні зобов'язання.

Задля оцінки ефективності управління кредиторською заборгованістю на підприємстві необхідно провести аналіз кредиторської заборгованості.

Аналіз кредиторської заборгованості дозволяє підприємству: визначити зміни розміру боргових зобов'язань підприємства порівняно з початком звітного періоду або іншою базою порівняння; обчислити оптимальне співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованостей; визначити та оцінити ризик кредиторської заборгованості; знайти раціональне співвідношення між розміром кредиторської заборгованості та обсягом продажів, встановити доцільність збільшення реалізації продукції, товарів і послуг у кредит, визначити межі цінових знижок для прискорення оплати виставлених рахунків; прогнозувати стан боргових зобов'язань підприємства протягом поточного року, що дасть змогу поліпшити фінансові результати його діяльності [3, с.93].

При проведенні аналізу кредиторської заборгованості використовуються основні показники оцінки її стану та якості, які надано у табл. 2.6.

Кожен з даних показників прямо чи опосередковано характеризує кредиторську заборгованість та дає змогу здійснити її аналіз.

Основними напрямками аналізу кредиторської заборгованості можна виділити наступні:

- аналіз складу та динаміки показників кредиторської заборгованості;
- аналіз структури кредиторської заборгованості;
- порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованостей підприємства.

Таблиця 2.6 – Методика розрахунку аналітичних показників підприємства

Показники	Алгоритм розрахунку	Джерело інформації	Напрямок позитивних змін
Показники ділової активності			
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Сума закупівель за рік	Ф.№2, р.2000	Збільшення
	Середня кредиторська заборгованість	Ф.№1р.1615+р.1620+р.1625+р.1630+р.1635+р.1640+р.1645	
Коефіцієнт покриття кредиторської заборгованості	Середня кредиторська заборгованість	Ф.№1р.1615+р.1620+р.1625+р.1630+р.1635+р.1640+ р.1645	Зменшення
	Сума закупівель за рік	Ф.№2, р.2000	
Період погашення кредиторської заборгованості	360 днів		Зменшення
	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості		
Середній дохід від реалізації продукції на одного працівника	Чиста виручка від реалізації	Ф.№2, р.2000	Збільшення
	Середня кількість працівників	Річна фінансова звітність (загальна характеристика)	
Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	Дебіторська заборгованість	Ф.№1 р.1125+р.1135+р.1130+ р.1140+р.1145+р.1150	Рекомендоване значення 1
	Кредиторська заборгованість	Ф.№1 р.1615+р.1620+р.1625+ р.1630+р.1635+р.1640+ р.1645	

Характеристику про якісні зміни кредиторської заборгованості в структурі пасивів підприємства можна отримати за допомогою горизонтального та вертикального аналізу балансу. Горизонтальний аналіз дає змоги порівняти показники кредиторської заборгованості за різні періоди. Проведемо такий аналіз у табл. 2.7.

Таблиця 2.7 – Горизонтальний аналіз кредиторської заборгованості ПАТ«Кривбасзалізрудком» за 2017 р.

Найменування показників	01.01.2017	31.12.2017	Абсолютне відхилення, +/-	Темп зростання, %	Тип приросту, %
	сума, тис. грн.	сума, тис. грн.			
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	0	0	0	0	0
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	21757	58420	+36663	268	168
Поточні зобов'язання за розрахунками:	172400	190090	+17690	110	10
– з одержаних авансів	0	0	0	0	0
– з бюджетом	123613	131173	+7560	106	6
– зі страхування	10112	12286	+2174	121	21
– з оплати праці	31195	39153	+7958	126	26
– з учасниками	7480	7478	-2	99	-1
Поточні забезпечення	121170	156348	+35178	129	29
Інші поточні зобов'язання	33945	45006	+11061	133	33
Усього кредиторська заборгованість	349272	449864	+100592	129	29

На основі таблиці 2.7 можна зробити наступні висновки:

– кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги змінилась з 21757 тис.грн. на 01.01.2017 до 58420 тис.грн. на 31.12.2017, темп приросту склав 168%;

– поточні зобов'язання за розрахунками змінились з 172400 тис.грн. на 01.01.2017 до 190090 тис.грн. на 31.12.2017, темп приросту склав 10 %;

– інші поточні зобов'язання змінились з 33945 тис.грн. на 01.01.2017 до 45006 тис.грн. на 31.12.2017, темп росту склав 33 %.

Горизонтальний аналіз динаміки кредиторської заборгованості ПАТ«Кривбасзалізрудком» за 2018 р. проведено в табл.2.8.

Таблиця 2.8 – Горизонтальний аналіз кредиторської заборгованості ПАТ«Кривбасзалізрудком» за 2018 р.

Найменування показників	01.01.2018	31.12.2018	Абсолютне відхилення, +/-	Темп зростання, %	Темп приросту, %
	сума, тис. грн.	сума, тис. грн.			
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	0	0	0	0	0
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	58420	83972	+25552	144	44
Поточні зобов'язання за розрахунками:	190090	186554	-3536	98	-2
– з одержаних авансів	0	0	0	0	0
– з бюджетом	131173	109197	-21976	83	-17
– зі страхування	12286	16316	+4030	133	33
– з оплати праці	39153	53564	+14411	137	37
– з учасниками	7478	7477	-1	99	-1
Поточні забезпечення	156348	164599	+8251	105	5
Інші поточні зобов'язання	45006	39732	-5274	88	-12
Усього кредиторська заборгованість	449864	474857	+24993	106	6

На основі таблиці 2.8 можна зробити наступні висновки:

– кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги змінилась з 58420 тис.грн. на 01.01.2018 до 83972 тис.грн. на 31.12.2018, темп приросту склав 44%;

– поточні зобов'язання за розрахунками змінились з 190090 тис.грн. на 01.01.2018 до 186554 тис.грн. на 31.12.2018, темп приросту склав -2 %;

– інші поточні зобов'язання змінились з 45006 тис.грн. на 01.01.2018 до 39732 тис.грн. на 31.12.2018, темп росту склав -12%.

Горизонтальний аналіз динаміки кредиторської заборгованості ПАТ«Кривбасзалізрудком» за 2019 р. проведено в табл.2.9.

Таблиця 2.9 – Горизонтальний аналіз кредиторської заборгованості ПАТ«Кривбасзалізрудком» за 2019 р.

Найменування показників	01.01.2019	31.12.2019	Абсолютне відхилення, +/-	Темп зростання, %	Темп приросту, %
	сума, тис. грн.	сума, тис. грн.			
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	0	0	0	0	0
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	83972	129234	+45262	154	54
Поточні зобов'язання за розрахунками:	186554	123219	-63335	66	-34
– з одержаних авансів	0	0	0	0	0
– з бюджетом	109197	44927	-64270	41	-59
– зі страхування	16316	16681	+365	102	2
– з оплати праці	53564	54135	+571	101	1
– з учасниками	7477	7476	-1	99	-1
Поточні забезпечення	164599	208033	+43434	126	26
Інші поточні зобов'язання	39732	37773	-1959	95	-5
Усього кредиторська заборгованість	474857	498259	+23402	105	5

На основі таблиці 2.9 можна зробити наступні висновки:

– кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги змінилась з 83972 тис.грн. на 01.01.2019 до 129234 тис.грн. на 31.12.2019, темп приросту склав 54%;

– поточні зобов'язання за розрахунками змінились з 186554 тис.грн. на 01.01.2019 до 123219 тис.грн. на 31.12.2019, темп приросту склав -34 %;

– інші поточні зобов'язання змінились з 39732 тис.грн. на 01.01.2019 до 37773 тис.грн. на 31.12.2019, темп росту склав -5%.

Проаналізувавши дані можна бачити, що найбільшого зростання в структурі кредиторської заборгованості на кінець звітного року порівняно з даними на початок мала поточна кредиторська заборгованість за розрахунками

за товари, роботи та послуги, тобто відбулося зростання заборгованості перед постачальниками та підрядниками.

Вертикальний аналіз дозволяє вивчити структуру кредиторської заборгованості. В процесі його здійснення розраховується питома вага відповідних показників кредиторської заборгованості та вплив кожної складової на результат у цілому. Даний аналіз згідно з даними ПАТ «Кривбасзалізрудком» представлено у табл. 2.10, табл. 2.11, табл. 2.12

Таблиця 2.10 – Вертикальний аналіз кредиторської заборгованості ПАТ«Кривбасзалізрудком» за 2017 р.

Найменування показників	01.01.2017		31.12.2017	
	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	21757	6,23	58420	12,99
Поточні зобов'язання за розрахунками:	172400	49,36	190090	42,25
– з бюджетом	123613	35,39	131173	29,16
– зі страхування	10112	2,9	12286	2,73
– з оплати праці	31195	8,93	39153	8,7
– з учасниками	7480	2,14	7478	1,66
Поточні забезпечення	121170	34,69	156348	34,75
Інші поточні зобов'язання	33945	9,72	45006	10
Усього кредиторська заборгованість	349272	100	449864	100

Таблиця 2.11 – Вертикальний аналіз кредиторської заборгованості ПАТ«Кривбасзалізрудком» за 2018 р.

Найменування показників	01.01.2018		31.12.2018	
	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %
1	2	3	4	5
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	58420	12,99	83972	17,68
Поточні зобов'язання за розрахунками:	190090	42,25	186554	39,29
– з бюджетом	131173	29,16	109197	23
– зі страхування	12286	2,73	16316	3,44
– з оплати праці	39153	8,70	53564	11,28

Продовження таблиці 2.11

1	2	3	4	5
– з учасниками	7478	1,66	7477	1,57
Поточні забезпечення	156348	34,75	164599	34,66
Інші поточні зобов'язання	45006	10	39732	8,37
Усього кредиторська заборгованість	449864	100	474857	100

Таблиця 2.12 – Вертикальний аналіз кредиторської заборгованості ПАТ«Кривбасзалізрудком» за 2019 р.

Найменування показників	01.01.2019		31.12.2019	
	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	83972	17,68	129234	25,94
Поточні зобов'язання за розрахунками:	186554	39,29	123219	24,73
– з бюджетом	109197	23	44927	9,02
– зі страхування	16316	3,44	16681	3,35
– з оплати праці	53564	11,28	54135	10,86
– з учасниками	7477	1,57	7476	1,5
Поточні забезпечення	164599	34,66	208033	41,75
Інші поточні зобов'язання	39732	8,37	37773	7,58
Усього кредиторська заборгованість	474857	100	498259	100

Аналіз структури кредиторської заборгованості свідчить про те, що найбільшу питому вагу у валюті балансу займає поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги та поточні зобов'язання за розрахунками. Найменшу питому вагу займає поточна кредиторська заборгованість з учасниками, та поточна кредиторська заборгованість зі страхування, їх величина майже не змінилася у порівнянні з початком звітнього року.

Динаміку структури кредиторської заборгованості відображено на рис.2.4.

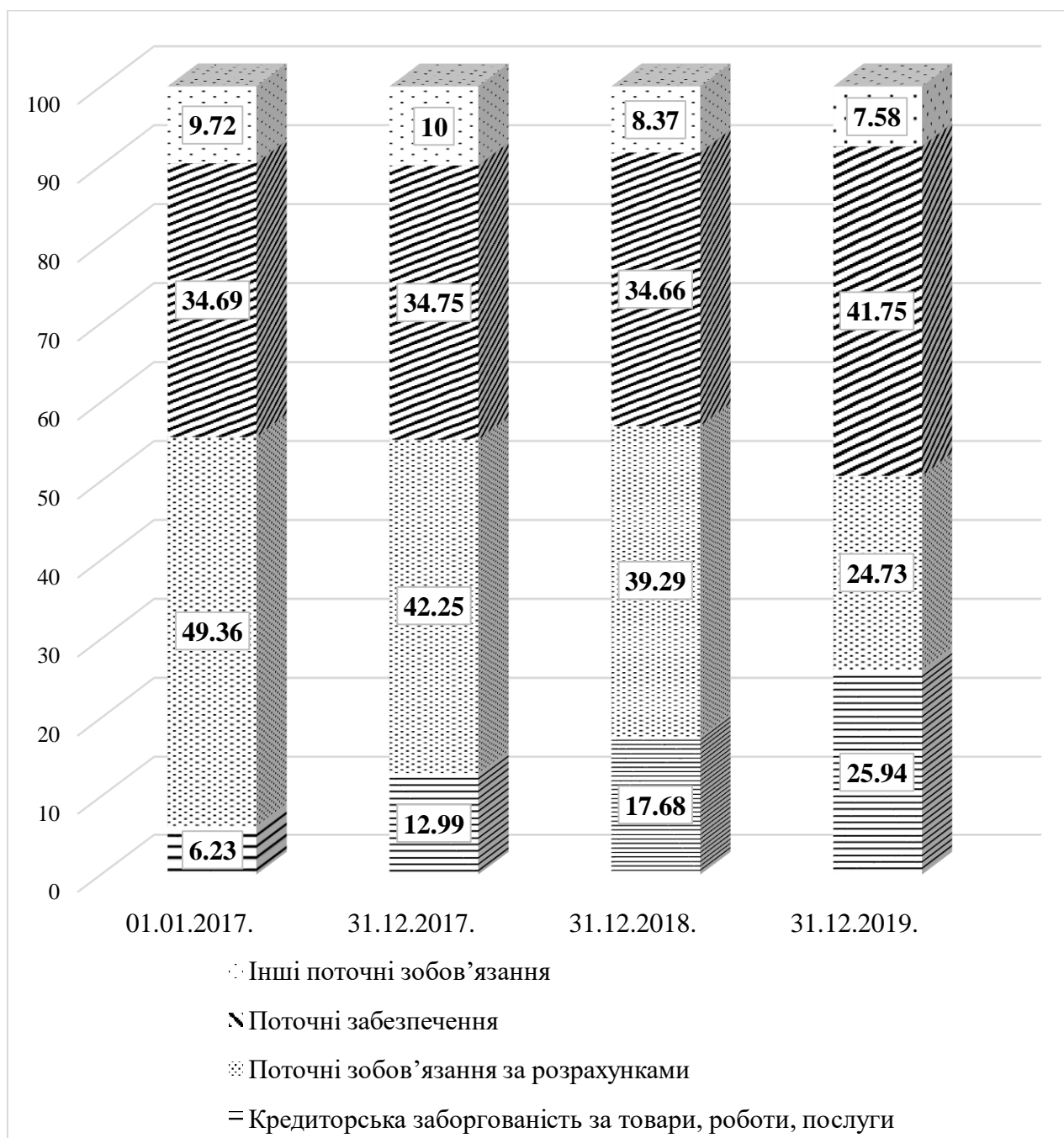

Рис. 2.4 – Динаміка структури кредиторської заборгованості ПАТ «Кривбасзалізрудком»

Одним з основних показників, який характеризує ефективність управління кредиторською заборгованістю підприємства є тривалість фінансового циклу.

Фінансовий цикл – це проміжок часу між фактичною оплатою закупівель (погашенням кредиторської заборгованості) і надходженням грошових коштів від покупця за реалізовану продукцію.

Чим триваліше фінансовий цикл, тим вища потреба в оборотних коштах. Скорочення тривалості фінансового циклу служить одним із критеріїв оцінки ефективності фінансового менеджменту.

Особлива увага повинна надаватися даті виникнення кредиторської заборгованості, терміну її погашення, часу прострочення повернення боргів, причинам її виникнення [9, с.163]. Але можна стверджувати, що збільшення зобов'язань перед постачальниками та підрядниками, а також з оплати праці та страхування, є негативним явищем. Це може свідчити про те, що у підприємства не було достатньо коштів, щоб вчасно погасити дані зобов'язання. Стосовно всіх інших показників, можна зазначити тенденцію до зменшення на кінець року, що є позитивним явищем.

Наступним кроком є проведення порівняльного аналізу дебіторської та кредиторської заборгованості, що відображено у табл. 2.13.

Таблиця 2.13 – Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості ПАТ «Кривбасзалізрудком»

Найменування показників	Рік	Заборгованість		Перевищення заборгованості	
		Дебіторська	Кредиторська	Дебіторська	Кредиторська
Заборгованість за товари, роботи, послуги, тис. грн.	2017	177284	58420	118864	–
	2018	331319	83972	247347	–
	2019	350975	129234	221741	–
Заборгованість за розрахунками з бюджетом, тис. грн	2017	21577	131173	–	109596
	2018	5573	109197	–	103624
	2019	66695	44927	21768	–
Інша поточна заборгованість, тис. грн	2017	4183654	45006	4138648	–
	2018	4473430	39732	4433698	–
	2019	4484021	37773	4446248	–
Разом	2017	4382515	234599	4147916	–
	2018	4810322	232901	4577421	–
	2019	4901691	211934	4689757	–

За даними табл. 2.13 спостерігається перевищення дебіторської заборгованості над кредиторською протягом аналізованого періоду, так у 2017

році перевищення на 4147916 тис. грн., у 2018 році на 4577421 тис. грн, та у 2019 році на 4689757 тис грн. відповідно. Даному збільшенню передувала саме заборгованість за товари, роботи та послуги та інша поточна заборгованість. Щодо заборгованості за розрахунками з бюджетом, то дані показники були більшими у складі кредиторської заборгованості. Тобто, можна дійти висновку, що на підприємстві переважає сума дебіторської заборгованості, внаслідок цього нижча швидкість її оборення в порівнянні з кредиторською заборгованістю.

Чим швидше обертається дебіторська заборгованість, тим менші балансові залишки дебіторської заборгованості на кожную дату і навпаки. Відповідно такий же зв'язок має місце між швидкістю обороту кредиторської заборгованості і її балансовими залишками. Основними причинами перевищення дебіторської заборгованості над кредиторською виділимо: кредиторська заборгованість оцінюється за повною ринковою ціною, тоді як дебіторська – за витратами; до суми кредиторської заборгованості включено заборгованість перед бюджетом, державними цільовими фондами та з виплати заробітної плати [9, с.163].

Якщо розрахувати процентне співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості, отримаємо, що дебіторська заборгованість складає 95%, оптимальним є значення 90%–100%. Тобто, дане співвідношення є раціональним та характеризує досить ефективну діяльність підприємства.

Кількісний та якісний стан кредиторської заборгованості характеризують наступні показники:

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості:

$$O_k = \frac{З}{K_c}, \quad (2.1)$$

де З – сума закупівель за рік, тис. грн;

K_c – середня кредиторська заборгованість.

Період погашення кредиторської заборгованості:

$$П_k = \frac{360 \text{ днів}}{O_k}, \quad (2.2)$$

Коефіцієнт покриття:

$$K_{\Pi} = \frac{K_c}{3}, \quad (2.3)$$

Розрахунок даних показників для ПАТ «Кривбасзалізрудком» за 2017 та 2019 рр. надано у табл. 2.14.

Таблиця 2.14 – Розрахунок показників кредиторської заборгованості

Показник	Значення		
	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	12,08	10,51	13,16
Період погашення кредиторської заборгованості	29,8	34,25	27,36
Коефіцієнт покриття	0,1	0,09	0,09

Дані табл. 2.14 свідчать, що найкраща ситуація спостерігається у 2019 році, оскільки відбулося збільшення коефіцієнта оборотності кредиторської заборгованості, що свідчить про збільшення швидкості оплати заборгованості підприємством. Окрім того, зменшився період погашення кредиторської заборгованості, що також є позитивним явищем.

Висновки до розділу 2

Публічне акціонерне товариство «Криворізький залізрудний комбінат» є одним з провідних підприємств з видобутку залізної руди підземним способом на території України.

ПАТ «Криворізький залізорудний комбінат» забезпечує річний видобуток понад 6 млн. т залізорудної сировини. Його частка на вітчизняному ринку аглоруди складає більше 40%.

Аналіз основних фінансових показників показав нам, що підприємство працює ефективно, а показники прибутковості зростають із року в рік. Підприємство ефективно використовує свої виробничі фонди та є платоспроможним.

Розрахунки оцінки фінансової стійкості показали, що підприємство працює стабільно і переходить на власне фінансування, що показує перевищення власного капіталу над залученим.

Аналіз показників ліквідності показав нам, що підприємство має значне накопичення запасів, що відволікає кошти у дебіторську заборгованість спричиняє уповільнення оборотності його коштів, а отже призводить до зменшення матеріального прибутку. Тому необхідно встановити оптимальний розмір такого перевищення.

В структурі кредиторської заборгованості значну частку займають кредиторська заборгованість за роботи, товари, послуги та поточні зобов'язання за розрахунками.

За звітній рік зменшилась величина найбільш термінових пасивів на суму 63 334 тис. грн., що відбулось на фоні скорочення поточної кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом на 64 270 тис. грн. та незначного зростання поточної кредиторської заборгованості за розрахунками з оплати праці та страхування та збільшилась величина короткострокових пасивів на 86 736 тис. грн. Це відбулось переважно за рахунок зростання поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 45 262 тис. грн. та поточних забезпечень (оплати відпусток та пенсійні забезпечення) на 43 434 тис. грн.

3 НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ПАТ «КРИВБАСЗАЛІЗРУДКОМ»

3.1 Удосконалення політики управління кредиторською заборгованістю підприємства

Щоб ефективно управляти боргами компанії необхідно, насамперед, визначити їх оптимальну структуру конкретного підприємства і у певній ситуації: розробити систему показників (коефіцієнтів), характеризуючи їх, як кількісну і якісну оцінку гніву й розвитку відносин із кредиторами компанії [35].

Другим кроком у процесі оптимізації кредиторської заборгованості може бути аналіз відповідності фактичних показників їх рамковому рівню, і навіть аналіз причин, які викликали відхилення.

На цьому етапі, залежно від виявлених невідповідностей і причин їх виникнення, необхідно розробити і здійснити комплекс практичних заходів із приведення структури боргів у відповідність із плановими (оптимальними) параметрами. [16, ст. 89]

Перша, дуже фундаментальна річ, що постає перед керівництвом ПАТ «Криворізький залізорудний комінбат», це: вести бізнес за рахунок власних чи залучених коштів. Другою «дилемою» є кількісне співвідношення власного та позикового капіталу. Відповіді на це питання залежать від безлічі чинників як зовнішнього (галузеві особливості, макроекономічні показники, стан конкурентного середовища й т.д.), і внутрішнього (корпоративного) порядку (можливості засновників, кредитоспроможність, оборотність активів, рівень рентабельності, дефіцит коштів, короткострокових цілей і завдання, довгострокові плани компанії та багато іншого).

Вважають, що це підприємство, яке користується у процесі господарської діяльності лише власним капіталом, має максимальну сталість. Але таке припущення від початку неправильне. З погляду конкурентної боротьби не має

значення, якими капіталами оперує бізнес: своїми чи позиковими. Єдина різниця може полягати у розбіжностях вартості цих двох категорій капіталу. У результаті розробки стратегії кредитування власного бізнесу слід почати з рішення наступних першочергових завдань – максимізації прибутку компанії, мінімізації витрат, досягнення динамічного розвитку компанії (розширене відтворення), затвердження конкурентоспроможності – які, зрештою визначають фінансову стабільність компанії. Фінансування даних завдань має бути досягнуто у повному обсязі. І тому, після використання всіх власних джерел фінансування (власний капітал та прибуток – найдешевші ресурси), мали бути зацікавленими в заданому обсязі притягнуті позикові кошти кредиторів, а також заборгованість за товари, послуги тощо. У цьому найвагомішим обмежувальним чинником у процесі планування використання позикового капіталу треба вважати ті, які мають дозволяти зберегти рентабельність бізнесу на достатньому рівні. [24, ст. 213]

Наступним етапом під час розробки політики використання ресурсів є визначення найприйнятніших тактичних підходів. Є кілька потенційних можливостей залучення позикових коштів:

- кошти інвесторів (розширення статутного фонду, спільний бізнес);
- банківський або фінансову кредит (зокрема випуск облігацій);
- товарний кредит (відстрочка оплати постачальникам);
- використання власної «економічної переваги».

У нашому випадку це – товарний кредит. Основною позитивною відмінністю даного різновиду отримання позикових коштів є найпростіший засіб повернення. Товарний кредит, зазвичай, не вимагає (на відміну фінансового) залучення застави і пов'язане з значними витратами та тривалістю оформлення (на відміну інвестицій). У вітчизняних умовах товарний кредит між юридичними особами найчастіше є на поставку товарів (робіт, послуг) за договором купівлі–продажу з відстрочкою платежу. У цьому, здавалося б, що це «кредит» надається безоплатно.

Проте слід зазначити, що постачальники (і сучасні українські зокрема)

чудово розуміють принципи зміни вартості грошей у часі, і навіть здатні досить точно оцінювати розміри «упущеної вигоди» від гальмування оборотності активів, заморожені дебіторську заборгованість підприємства. Тому компенсація таких втрат закладається у ціну товарів, яка може коливатися залежно від термінів наданої відстрочки. [28, ст. 74]

Як свідчить практична діяльність, жодне підприємство неспроможне уникнути, хоча б не значною мірою, кредиторську заборгованість, що завжди існує у зв'язку з особливостями бюджетних, орендних та інших періодичних платежів: оплати праці, поставки ТМЦ без попередньої оплати й т.д. Цей вид кредиторської заборгованості потрібно розглядати, як «неминучий». Вона хоч і дозволяє тимчасово використовувати кошти на власному комерційному обороті, але й має принципове значення, коли такі платежі відбуватимуться в встановлених термінів. [14, ст. 98]

Як ми зазначили вище, щоб оптимізувати кредиторську заборгованість необхідно визначити її «планові» характеристики. Найчастіше використовуваний коефіцієнт, пов'язаний з оцінкою кредиторської заборгованості підприємства – це коефіцієнт ліквідності, який розраховується як ставлення величини обігового капіталу до короткотермінових боргових зобов'язанням.

Менеджери і фінансисти також часто використовують, так званий коефіцієнт «кислотного тесту», що є ставлення різниці між поточними активами та вартістю товарно–матеріальних активів до поточних зобов'язань. І перший і другий показники повинні характеризувати здатність підприємства покривати свої зобов'язання перед кредиторами.

Ці коефіцієнти мають дві суттєві вади:

– вони оперують такими поняттями як «короткострокові» чи «поточні» зобов'язання, термін яких може коливатися від одного дня до одного року. Тому до уваги береться детальніше співвідношення термінів платежів до складу як кредиторської, так і дебіторської заборгованостей;

– розрахунок виробляється, зазвичай, на дату балансу, чи інший фіксований момент, що може повною мірою вказати про дійсний стан ліквідності компанії.

На нашу думку, усунути подібні «недоліки» у системі аналізу стану підприємства дозволяють:

У першому випадку – наприклад, проведення розрахунків із використанням більш дискретних значень (розподіл заборгованостей по місячним періодам чи (якщо потрібно) тижневим періодам).

У другому випадку – визначати середньомісячне чи середньорічне значення коефіцієнта ліквідності та інших аналогічних показників.

Одним з найоптимальніших рамкових показників здорового стану компанії може бути ситуація, коли кредиторська заборгованість вбирається у дебіторську. У цьому, як ми вже зазначали, дане співвідношення має бути досягнуто щодо максимально дискретного значення показника: річна кредиторська заборгованість мусить бути максимум подібна річній дебіторській, місячна і 5–ти денна кредиторська трохи більше місячної і 5–ти деної дебіторської й т.д. При досягненні даного «тимчасового балансу» дебіторської та кредиторської заборгованості, слід також звернути увагу й на «баланс їх вартості»: тобто у цій ситуації відсоткові й інші витрати, пов'язані з обслуговуванням кредиторської заборгованості, не повинні перевищувати доходи, викликані вигодами, пов'язані із самим фактом відстрочки власної дебіторської заборгованості.

Управління кредиторською заборгованістю на ПАТ «Кривбасзалізрудком» повинна здійснюватися, згідно з наступними принципами:

– правильність вибору форми заборгованості з метою мінімізації відсоткових виплат на покупку матеріальних цінностей;

– установлення найбільш зручної форми банківського чи комерційного кредиту та його строку;

– недопущення утворення простроченої заборгованості.

Отже, управління кредиторською заборгованістю ПАТ «Кривбасзалізрудком» це оптимізація суми заборгованості підприємства

перед іншими юридичними та фізичними особами. Управління кредиторською заборгованістю ПАТ «Кривбасзалізрудком» може бути проведене за допомогою двох основних варіантів: оптимізації та мінімізації кредиторської заборгованості.

Оптимізація кредиторської заборгованості – пошук нових підходів, за допомогою яких зміна кредиторської заборгованості зможе позитивно впливати на діяльність підприємства. На відміну від оптимізації, мінімізація являє собою механізм управління кредиторською заборгованістю, при якому існуюча кредиторська заборгованість максимально зменшується або ж повністю погашається [20].

Планування можливостей використання кредиторської заборгованості як джерела фінансування має свої особливості.

Величина і строк обороту кредиторської заборгованості залежать від умов кредиту постачальників. Тому необхідно оцінити наступні моменти: чи є дані умови надання кредиторської заборгованості загальними для даної галузі та регіону, чи може змінитися позиція на ринку, якщо да, то як, наскільки сильні економічні зв'язки постачальників і т. д.

Застосування короткострокових кредитів для фінансування поточних потреб не є сьогодні популярним, що пояснюється їх дорожнечою. Відмова від таких кредитів не завжди правомірна.

При фінансуванні проекту, як правило, використовуються як власні, так і позикові кошти й ціна джерел фінансування має розраховуватися як середньозважена величина. Урахування ціни якого–небудь одного джерела може призвести до помилкових висновків.

За наявності на ПАТ «Кривбасзалізрудком» розробленої ринкової стратегії поведінки залучення капіталу збільшуються можливості фірми щодо розширення діяльності, що дозволяє використати ефект фінансового важеля, підвищити рентабельність власного капіталу. В іншому випадку банківські

кредити замість забезпечення зростання компанії, її фінансового оздоровлення можуть спровокувати кризову ситуацію.

Основні прийоми управління дебіторською та кредиторською заборгованістю на ПАТ «Кривбасзалізрудком» наведені в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 – Основні прийоми управління дебіторською та кредиторською заборгованістю на ПАТ «Кривбасзалізрудком»

Алгоритм управління дебіторською та кредиторською заборгованістю	Основні прийоми управління
Обґрунтування можливості виникнення дебіторської та кредиторської заборгованості.	Аналіз замовлень, оформлення розрахунків і встановлення характеру дебіторської та кредиторської заборгованості.
Визначення політики надання кредиту та інкасації для різних груп покупців (постачальників) і видів продукції.	Аналіз дебіторів. Аналіз і ранжування покупців (постачальників) у залежності від обсягів закупівель, історії кредитних відносин та запропонованих умов оплати Аналіз заборгованості за видами продукції для визначення невігідних стосовно інкасації товарів.
Контроль розрахунків з дебіторами (кредиторами) за відстрочену або прострочену заборгованість та вивчення причин недотримання договірної дисципліни.	Оцінка реальної вартості існуючої дебіторської та кредиторської заборгованості.
Своєчасне визначення прийомів прискорення боргів і зменшення безнадійних боргів.	Зменшення дебіторської заборгованості на суму безнадійних боргів.
Забезпечення умов продажу, що гарантують надходження грошових коштів.	Контроль за співвідношенням дебіторської та кредиторської заборгованостей. Визначення конкретних розмірів знижок при достроковій оплаті.
Прогноз надходжень грошових коштів від дебіторів на основі коефіцієнтів інкасації.	Оцінка можливості факторингу — продажу дебіторської заборгованості.

Отже, комплексне впровадження запропонованих заходів економічного й організаційного характеру дасть змогу вирішити існуючі на підприємстві проблеми на шляху підвищення ефективності використання дебіторської та кредиторської заборгованості.

Дослідження тенденцій, своєчасне виявлення причин протиріч і диспропорцій у формуванні дебіторської та кредиторської заборгованості

дозволяє підприємству з'ясувати власні можливості для запобігання погіршенню фінансового стану.

Результати дослідження дали змогу зрозуміти, що управління дебіторською та кредиторською заборгованістю – це процес аналізу дебіторів і кредиторів, контролю за співвідношенням між ними, розробки політики щодо розрахунків з покупцями та постачальниками.

Управління дебіторською і кредиторською заборгованістю безпосередньо впливає на прибутковість компанії та визначає дисконтну і кредитну політику для покупців, шляхи прискорення повертання боргів та зменшення безнадійних боргів, а також вибір умов продажу, що забезпечують гарантоване надходження грошових коштів.

3.2 Оптимізація кредиторської заборгованості підприємства за рахунок ефективного управління рухом грошових коштів

Дебіторська й кредиторська заборгованість є природними складовими бухгалтерського балансу ПАТ «Кривбасзалізрудком». Вони виникають у результаті розбіжності дати появи зобов'язань із датою платежів по них. На фінансовий стан ПАТ «Кривбасзалізрудком», впливають як розміри балансових залишків дебіторської й кредиторської заборгованості, так і період оборотності кожної з них.

Однак балансові залишки дебіторської й кредиторської заборгованості можуть служити лише відправною крапкою для дослідження питання про вплив розрахунків з дебіторами й кредиторами на фінансовий стан. Якщо дебіторська заборгованість більше кредиторської, це є можливим чинником забезпечення високого рівня коефіцієнта загальної ліквідності. Одночасно це може свідчити про більш швидку оборотність кредиторської заборгованості в порівнянні з оборотністю дебіторської заборгованості. У такому випадку протягом певного періоду борги дебіторів перетворюються в кошти, через більш тривалі тимчасові

інтервали, чим інтервали, коли підприємству необхідні кошти для своєчасної сплати боргів кредиторам. Відповідно виникає недолік коштів в обороті, що супроводжується необхідністю залучення додаткових джерел фінансування. Останні можуть приймати форму або простроченої кредиторської заборгованості, або банківських кредитів [38].

Таким чином, оцінка впливу балансових залишків дебіторської й кредиторської заборгованості на фінансовий стан ПАТ «Кривбасзалізрудком» повинна здійснюватися з урахуванням рівня платоспроможності (коефіцієнта загальної ліквідності) і відповідності періодичності перетворення дебіторської заборгованості в кошти періоду погашення кредиторської заборгованості.

По суті, виручка від продажів є єдиним джерелом для погашення всіх видів кредиторської заборгованості. Надходження коштів від продажів визначає можливості підприємства по погашенню боргів кредиторам. Як правило, більша частина дебіторської заборгованості формується як борги покупців. Установлення з покупцями таких договірних відносин, які забезпечують своєчасне й достатнє надходження коштів для здійснення платежів кредиторам – головне завдання управління рухом дебіторської заборгованості.

Управління рухом кредиторської заборгованості – це встановлення таких договірних взаємин з постачальниками, які встановлюють строки й розміри платежів ПАТ «Кривбасзалізрудком», останнім у залежність від надходження коштів від покупців.

Отже, практично мова йде про одночасне управління рухом як дебіторської, так і кредиторської заборгованості. Практичне здійснення такого управління припускає наявність інформації про реальний стан дебіторської й кредиторської заборгованості і їхню оборотність. Мова йде про оцінку руху дебіторської й кредиторської заборгованості в даному періоді.

Тому в якості вихідних даних для такої оцінки повинні бути прийняті данні, що ставляться саме до цього періоду.

Іншими словами, з балансових залишків дебіторської й кредиторської заборгованості треба виключати довгострокову і прострочену, тобто ті елементи

боргів, перетворення яких у кошти відноситься до інших тимчасових періодів. Частина дебіторської й кредиторської заборгованості, яка залишилася після цього, є основою для оцінки періодичності надходження боргів покупців, достатнього погашення кредиторської заборгованості, а також балансових залишків дебіторської й кредиторської заборгованості на кінець періоду за умови їхньої оборотності відповідно до договірних умов або встановленого порядку розрахунків [70].

В остаточному підсумку, все це дозволяє відповісти на запитання, чи забезпечують договірні умови розрахунків з покупцями й постачальниками потреби підприємства в коштах і достатній рівень його платоспроможності. Розглянемо планові показники.

Планові показники ПАТ «Кривбасзалізрудком», на перший квартал (тис. грн.):

1. Виручка від продажів	1750000
2. Витрати на виробництво реалізованої продукції	800000
3. Середні балансові залишки дебіторської заборгованості	4634282
4. Середні балансові залишки кредиторської заборгованості	198654

Виходячи з наведених звітних даних підприємства, можна визначити показники, що характеризують рух дебіторської й кредиторської заборгованості.

Одноденна виручка від продажів становить:

$$1750000/90=19444 \text{ тис. грн.}$$

Отже, середня оборотність дебіторської заборгованості як результат договірних умов розрахунків з покупцями становить 238 днів ($4634282 / 19444 = 238,3$).

Одноденні витрати на виробництво проданої продукції з рахуванням зміни залишків запасів:

$$800000/90 = 8889 \text{ тис. грн.}$$

Кредиторська заборгованість, що відноситься до оцінюваного кварталу: 198654 тис. грн.

Середня оборотність кредиторської заборгованості, що відображає умови розрахунків з постачальниками, розрахунків з оплати праці й розрахунків з бюджетом, дорівнює 6 днів ($198654/8889=22,3$).

Таким чином, у середньому через кожні 238 днів ПАТ«Кривбасзалізрудком», одержує оплату від дебіторів і через кожні 22 дня зобов'язано платити кредиторам. Ці середні показники оборотності склалися як сукупний результат всіх договірних умов розрахунків з покупцями й постачальниками, а також строків виплат по фонду оплати праці й бюджету.

Тому вони можуть служити для оцінки впливу на фінансовий стан ПАТ«Кривбасзалізрудком», умов розрахунків з покупцями й постачальниками.

Якщо умови розрахунків не порушуються, то через кожні 238 днів підприємство отримує грошові кошти від покупців у сумі, рівної 4634282 тис. грн., а через кожні 22 дні сплачує кредиторську заборгованість у розмірі 198654 тис. грн.

Якщо такі ж умови розрахунків зберігаються й у наступних кварталах, то можна простежити рух платежів дебіторів і кредиторів і стан коштів на кожен дату платежу дебіторів і платежу кредиторам.

При цьому можна оцінити:

– чи породжують сформовані умови недолік коштів в обороті або забезпечують вільні кошти в обороті;

– яка величина названих коштів та протягом якого періоду часу вони мають місце;

– визначити залишки дебіторської й кредиторської заборгованості на кінець періоду;

– оцінити в цілому вплив умов розрахунків на фінансовий стан підприємства, фактори, що формують характер цього впливу.

У таблиці 3.2 показаний рух грошових коштів під впливом розрахунків з покупцями й постачальниками.

Передбачається, що такі умови розрахунків діють протягом восьми кварталів.

Таблиця 3.2 – Рух дебіторської й кредиторської заборгованості ПАТ«Кривбасзалізрудком» відповідно до договірних умов

Порядковий номер дня платежу	Надходження платежів дебіторів (ПД), тис. грн.	Платежі кредиторам (ПК), тис. грн.	Вільні кошти (+), коштів в обороті (–) (ВГК), тис. грн.
238	4634282		4634282
22		198654	4435628
476	4634282		9069910
44		198654	8871256
714	4634282		13505538
66		198654	13306884
952	4634282		17941166
88		198654	17742512
1190	4634282		22376794
110		198654	22178140
1428	4634282		26812422
132		198654	26613768
1666	4634282		31248050
154		198654	31049396
1904	4634282		35683678
176		198654	35485024
2142	4634282		40119306
198		198654	39920652
2380	4634282		44554934
220		198654	44356280

В остаточному підсумку оцінка всього перерахованого дозволяє приймати рішення про зміни умов розрахунків з покупцями й постачальниками в межах наявних можливостей.

Результати розрахунку (рис. 3.1) показують, що відносини підприємства з дебіторами й кредиторами, що відповідають умовам розрахунків з ними, сприятливі для ПАТ «Кривбасзалізрудком»: в обороті постійно існують періоди,

коли наявні вільні кошти, та сума яких послідовно зростає. Зміна вільних коштів не є рівномірним: за станом на окремі дати їхня сума знижуються, а потім знову зростає.

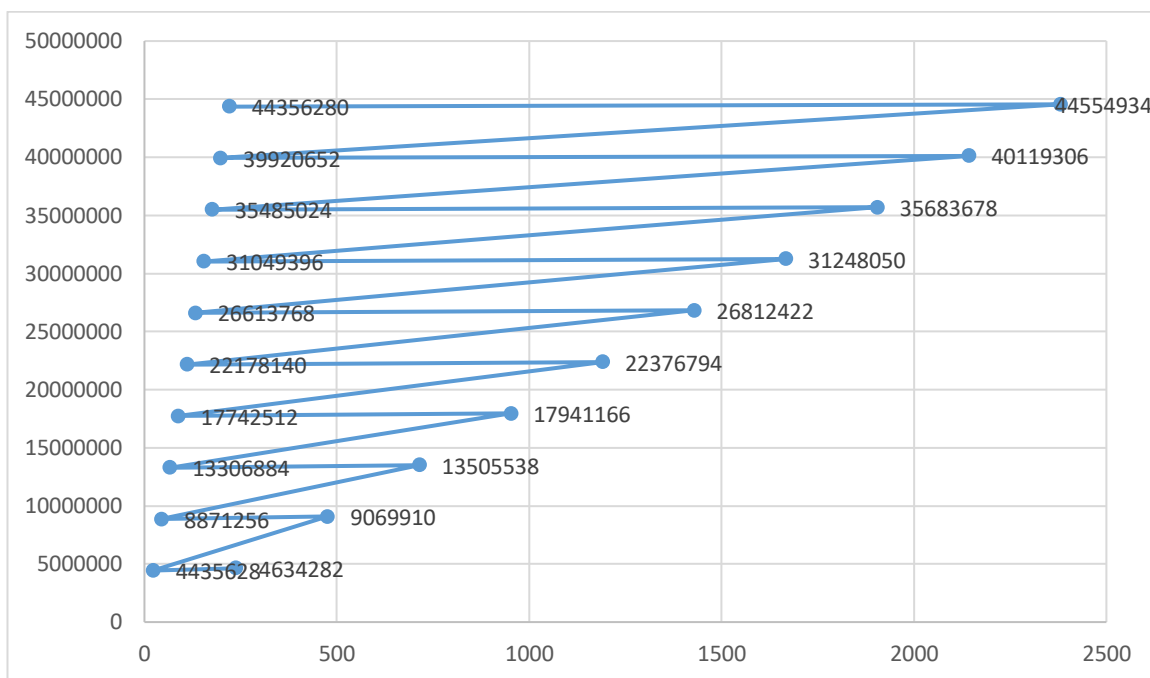

Рисунок 3.1 – Рух вільних коштів в обороті ПАТ «Кривбасзалізрудком»

У цих умовах ПАТ «Кривбасзалізрудком» здатне погасити прострочену кредиторську заборгованість, навіть якщо дебітори не повернуть свої прострочені борги.

Розглянемо стан балансових залишків дебіторської й кредиторської заборгованості і їхніх впливів на рівень коефіцієнта загальної ліквідності.

Вартість оборотних активів залежить, крім короткострокової дебіторської заборгованості, від вартості запасів, залишків коштів і довгостроковий дебіторської заборгованості. Але, навіть не знаючи вартості оборотних активів, на кожному з розглянутих дат, можна припустити, що на кінець півріччя рівень коефіцієнта загальної ліквідності буде вище, ніж на кінець кварталу.

При цьому немає небезпеки виникнення простроченої кредиторської заборгованості, тому що підприємство не має більшу суму вільних коштів в обороті. Ця сума, однак, знизиться на певний день, тому що наступить строк розрахунків із кредиторами. До наступної дати платежів кредиторам

передбачається надходження дебіторської заборгованості. Таким чином, при дотриманні дебіторами договірних строків платежів ПАТ «Кривбасзалізрудком» має кошти для своєчасних розрахунків із кредиторами й постійно має у своєму розпорядженні вільні кошти в обороті.

Настільки сприятливі умови можуть забезпечуються двома обставинами:

1. терміни розрахунків з дебіторами і кредиторами. Якщо дебітори платять підприємству рідше, ніж підприємство повинно платити кредиторам, може наступити нестача грошових засобів в обороті, можуть знадобитись додаткові джерела фінансування великої дебіторської заборгованості;

2. суми платежів дебіторів і суми, які потрібно заплатити кредиторам на кожну дату, відповідну термінам платежів. Якщо кредиторам за станом на визначену дату потрібно заплатити більше, ніж ми маємо на цю дату від дебіторів прийдеться вишукувати додаткові джерела фінансування для погашення кредиторської заборгованості або вона перетвориться у прострочену.

Вплив кожного з названих обставин на формування вільних коштів в обороті, а отже, на достатність платежів дебіторів для своєчасного погашення кредиторської заборгованості нерівнозначний. Припустимо, що в нашій випадку змінилася тільки одна умова: термін обороту дебіторської заборгованості.

Якщо планові показники на перший квартал:

- середня одноденна виручка від продажів 19444 тис. грн.;
- середні одноденні витрати на продану продукцію з урахуванням зміни залишків запасів 8889 тис. грн.;
- оборотність короткострокової дебіторської заборгованості (без обліку простроченої) 80 днів;
- оборотність короткострокової кредиторської заборгованості (без обліку простроченої) 22 днів.

Необхідно підкреслити, що перевищення одноденних витрат і зміни залишків запасів над одноденним виторгом не обов'язково означає збитковість продажів. Воно може означати значне збільшення балансових запасів при

наявності прибутку від продажів. Це важливо мати на увазі при наступному прийнятті рішень про вихід зі сформованої ситуації.

Розрахуємо стан дебіторської заборгованості, кредиторської заборгованості й коштів. Дебіторська заборгованість:

$$19444 \times 80 = 1555520 \text{ тис. грн.},$$

а короткострокова кредиторська заборгованість:

$$8889 \times 22 = 195558 \text{ тис. грн.}$$

Кожний платіж покупців дорівнює – 1555520 тис. грн.;

кожний платіж підприємства кредиторам становить: 195558 тис. грн.

Навіть без розрахунку ясно, що надходження від дебіторів коштів повністю достатньо для своєчасних розрахунків із кредиторами.

Результати розрахунку показують, що в таких умовах достатня кількість коштів в обороті за станом на різні дати, що й показано в табл 3.3 та на рис.3.2.

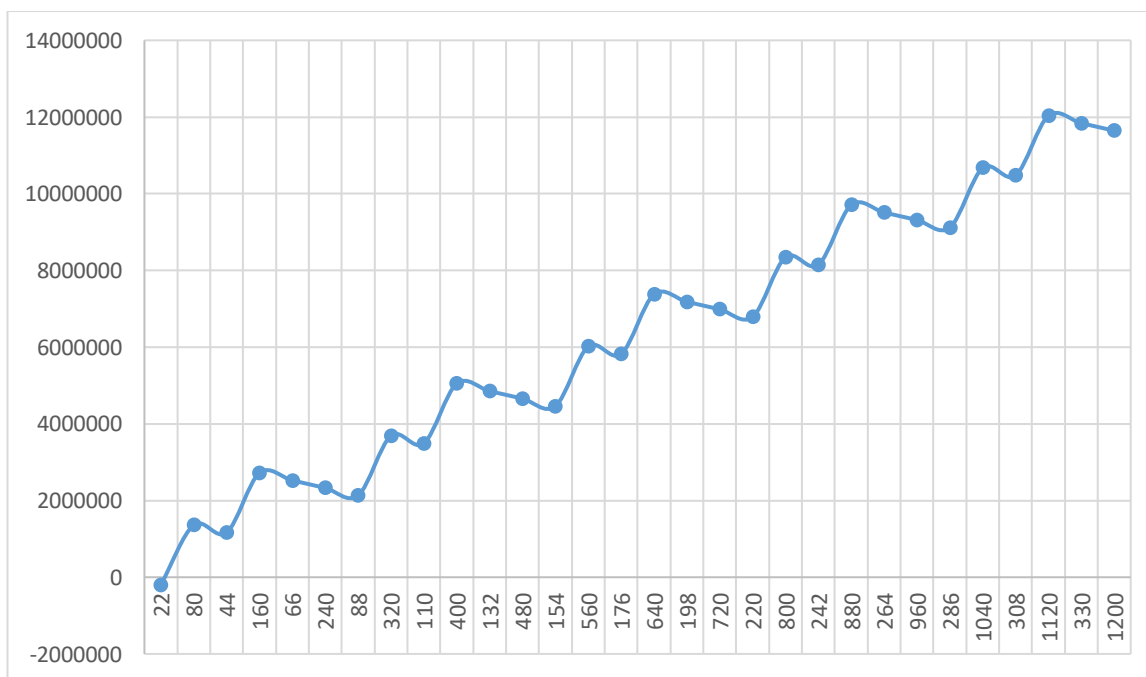

Рисунок 3.2 – Рух вільних коштів в обороті ПАТ «Кривбасзалізрудком»

Таблиця 3.3 – Рух дебіторської й кредиторської заборгованості ПАТ«Кривбасзалізрудком»

Порядковий номер дня платежу	Надходження платежів дебіторів (ПД), тис. грн.	Платежі кредиторам (ПК), тис. грн.	Вільні кошти (+), коштів в обороті (–) (ВГК), тис. грн.
22		195558	–195558
80	1555520		1359962
44		195558	1164404
160	1555520		2719924
66		195558	2524366
240		195558	2328808
88		195558	2133250
320	1555520		3688770
110		195558	3493212
400	1555520		5048732
132		195558	4853174
480		195558	4657616
154		195558	4462058
560	1555520		6017578
176		195558	5822020
640	1555520		7377540
198		195558	7181982
720		195558	6986424
220		195558	6790866
800	1555520		8346386
242		195558	8150828
880	1555520		9706348
264		195558	9510790
960		195558	9315232
286		195558	9119674
1040	1555520		10675194
308		195558	10479636
1120	1555520		12035156
330		195558	11839598
1200		195558	11644040

Наявність вільних коштів в обороті або коштів для розрахунків із кредиторами визначається сполученням оборотності дебіторської й кредиторської заборгованості й величини кожного платежу дебіторів і кредиторам.

Умову наявності вільних коштів в обороті можна виразити нерівністю:

$$\text{Плд} \times \text{Код} > \text{Плк} \times \text{Кок} \quad (3.1)$$

де Плд – сума одного платежу дебіторів;

Плк – сума одного платежу кредиторам;.

Код – число повних оборотів дебіторської заборгованості;

Кок – число повних оборотів кредиторської заборгованості.

Протилежний знак нерівності свідчить про недолік коштів в обороті на певну дату. Число повних оборотів розраховується розподілом порядкового номера дня, на який проводиться оцінка, на число днів одного обороту.

ПАТ «Кривбасзалізрудком» не треба змінювати деякі умови розрахунків.

Висновки до розділу 3

ПАТ «Кривбасзалізрудком» зацікавлено в оптимізації обсягу дебіторської та кредиторської заборгованості. Це зумовлено тим, що скорочення дебіторської заборгованості є резервом зниження потреби підприємства в обігових коштах та прискорення швидкості їх обігу. На основі систематизації поглядів вітчизняних вчених визначено основні складові формування системи управління кредиторською заборгованістю на ПАТ«Кривбасзалізрудком».

На фінансовий стан ПАТ «Кривбасзалізрудком» впливають як розміри балансових залишків дебіторської й кредиторської заборгованості, так і період оборотності кожної з них. Для забезпечення вільних грошових коштів, підприємству необхідно здійснювати одночасне управління рухом як дебіторської, так і кредиторської заборгованості. Наявність вільних коштів в обороті або недолік коштів для розрахунків із кредиторами визначається сполученням оборотності дебіторської й кредиторської заборгованості й величини кожного платежу дебіторів і кредиторам.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного дослідження, щодо визначення поняття «кредиторська заборгованість», ми пропонуємо кредиторську заборгованість визначати як результат правовідносин суб'єкта господарювання, який є наслідком вчинення певної дії одного суб'єкта до іншого суб'єкта господарювання, фізичної особи, держави, позабюджетного фонду щодо передачі товарно–матеріальних цінностей, грошових коштів чи інших активів, надання послуг, виконання робіт, або дії законодавчо–нормативних документів (виникнення заборгованості з податків чи інших обов'язкових платежів перед бюджетом та позабюджетними цільовими фондами) та надає кредитору право вимоги.

Важливе значення для ефективного управління заборгованістю на підприємстві має її класифікація, яка має бути різноплановою та відповідати інформаційним потребам менеджерів.

Ефективне управління кредиторською заборгованістю промислових підприємств в умовах дефіциту оборотних коштів з урахуванням аспектів його стратегічного розвитку та конкретних тактичних цілей є цілісним процесом, що передбачає модифікацію та застосування альтернативних концепцій управління капіталом підприємства загалом, а також методів оцінки ефективності його функціонування, адекватних умовам трансформаційної ринкової економіки України.

Механізм управління кредиторською заборгованістю являє собою частину загальної фінансової стратегії, що полягає в забезпеченні найбільш ефективних форм і умов залучення позикового капіталу з різних джерел відповідно до потреб розвитку підприємства.

Оптимізація кредиторської заборгованістю є важливим аспектом в діяльності підприємства, оскільки є провідною опорою в функціонуванні

сьогочасного бізнесу. Правильне керування та оптимізація кредиторської заборгованості може стати порівняно недорогим та додатковим джерелом залучення фінансових ресурсів.

Публічне акціонерне товариство «Криворізький залізорудний комбінат» є одним з провідних підприємств з видобутку залізної руди підземним способом на території України, також це найбільше підприємство України з видобутку залізної руди підземним способом.

В аналітичній частині кваліфікаційної роботи було проведено аналіз фінансового стану підприємства ПАТ «Кривбасзалізрудком», який свідчить про те що в цілому майновий стан підприємства не досить задовільний, оскільки майно підприємства станом на 2019 р. зношене на 60 %. За період 2017 – 2019 рр. коефіцієнт зносу основних засобів зменшився на 0,03 пункти, що є позитивною тенденцією та свідчить про покращення стану основних засобів підприємства.

Загалом у 2018 році, порівняно з 2017 роком деякі показники фінансового стану підприємства мали негативну тенденцію, але вже у 2019 році порівняно з 2018 роком показники мали позитивний приріст – це свідчить про те, що підприємство покращує фінансовий стан та про ефективну фінансову діяльність, здатність забезпечувати безперервний збутовий та виробничий процес.

Разом з тим було проведено аналіз ефективності управління кредиторською заборгованістю. Сума кредиторської заборгованості на початку 2019 р. становила 474857 тис. грн. На кінець 2019 р. сума дебіторської заборгованості збільшилась на 5% і становила 498259 тис. грн.

В структурі кредиторської заборгованості найбільшу питому вагу займає поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги та поточні зобов'язання за розрахунками. Найменшу питому вагу займає поточна кредиторська заборгованість з учасниками, та поточна кредиторська заборгованість зі страхування, їх величина майже не змінилася у порівнянні з початком звітнього року.

Також в результаті аналізу ми спостерігаємо перевищення дебіторської заборгованості над кредиторською протягом аналізованого періоду, так у 2017 році перевищення на 4147916 тис. грн., у 2018 році на 4577421 тис. грн, та у 2019 році на 4689757 тис грн. відповідно. Даному збільшенню передувала саме заборгованість за товари, роботи та послуги та інша поточна заборгованість. Щодо заборгованості за розрахунками з бюджетом, то дані показники були більшими у складі кредиторської заборгованості. Тобто, можна дійти висновку, що на підприємстві переважає сума дебіторської заборгованості, внаслідок цього нижча швидкість її оборення в порівнянні з кредиторською заборгованістю.

За звітній рік зменшилась величина найбільш термінових пасивів на суму 63 334 тис. грн., що відбулось на фоні скорочення поточної кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом на 64 270 тис. грн. та незначного зростання поточної кредиторської заборгованості за розрахунками з оплати праці та страхування та збільшилась величина короткострокових пасивів на 86 736 тис. грн. Це відбулось переважно за рахунок зростання поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 45 262 тис. грн. та поточних забезпечень (оплати відпусток та пенсійні забезпечення) на 43 434 тис. грн.

Управління кредиторською заборгованістю ПАТ «Кривбасзалізрудком» це оптимізація суми заборгованості підприємства перед іншими юридичними та фізичними особами. Управління кредиторською заборгованістю ПАТ«Кривбасзалізрудком» може бути проведене за допомогою двох основних варіантів: оптимізації та мінімізації кредиторської заборгованості.

Результати дослідження дали змогу зрозуміти, що управління дебіторською та кредиторською заборгованістю – це процес аналізу дебіторів і кредиторів, контролю за співвідношенням між ними, розробки політики щодо розрахунків з покупцями та постачальниками.

На фінансовий стан ПАТ «Кривбасзалізрудком» впливають як розміри балансових залишків дебіторської й кредиторської заборгованості, так і період

оборотності кожної з них. Для забезпечення вільних грошових коштів, підприємству необхідно здійснювати одночасне управління рухом як дебіторської, так і кредиторської заборгованості. Наявність вільних коштів в обороті або недолік коштів для розрахунків із кредиторами визначається сполученням оборотності дебіторської й кредиторської заборгованості й величини кожного платежу дебіторів і кредиторам.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кірейцев Г. Г. Фінансовий менеджмент. Київ: ЦНЛ, 2002. 496 с.
2. Шеремет О.О. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ: Кондор, 2009. 196 с.
3. Мних Є. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: підручник. Київ: Київ. нац. торг.– екон. ун–т, 2008. 514 с.
4. Новицька Н.В. Теоретичні аспекти понять «дебіторська заборгованість» і «кредиторська заборгованість». *Актуальні проблеми економіки*. 2016. Вип. 2. С. 286–290.
5. Волович О. Б. Аналітичне забезпечення управління заборгованістю підприємств. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. 2013. Вип. 769. С. 12–18.
6. Цал–Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз: [Підручник]. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 566 с.
7. Костюнік О. В., Сторожук В. В. Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю на підприємствах. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017. Вип. 27. С. 113–116.
8. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання: монографія. Київ: КНЕУ, 2001. 387 с.
9. Марусяк Н. Л. Дебіторська та кредиторська заборгованість як основні фінансові регулятори кругообігу оборотного капіталу підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2010. Вип. 7. С. 90–95.
10. Гайдаєнко О. М. Стратегічний аналіз: навчальний посібник. Одеса: Атлант, 2010. 324 с. URL <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/481>: (дата звернення 12.09.2020).

11. Налукова Н. В. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва: сутнісно–аналітичний аспект. *Галицький економічний вісник*. 2011. Вип. 1(30). С. 166–174.
12. Югас Е. Ф., Машика М. В. Значення дебіторської та кредиторської заборгованостей в умовах ринкових відносин. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2015. Вип. 2 (43). С. 201–205.
13. Томчук О. Ф. Аналітичне забезпечення управління кредиторською заборгованістю підприємства. *Науковий вісник ЛНУВМБТ імені С.З. Гжицького*. 2016. Вип. 2 (69). С.160–164.
14. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання». Затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 31.01.2000 № 20.
15. Шарапа О. М. Особливості економічного аналізу кредиторської заборгованості підприємства. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. Міжнародний науковий журнал*. 2016. Вип. 6. С.91–101.
16. Крушельницька О. О. Удосконалення системи управління витратами на підприємствах. *ВІСНИК ЖДТУ*. 2016. Вип. 1. С. 46–51.
17. Зигрій О. В. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства на основі показників звітності: розрахунковий підхід. *Інноваційна економіка*. 2014. Вип. 3(52). С. 243–249.
18. Омецінська І. Я. Зобов'язання перед постачальниками та підрядниками: сутність, умови визнання та облік. *Інноваційна економіка*. 2017. Вип. 11. С.264–267.
19. Конон Б. Характеристика сучасних методів аналізу поточних зобов'язань суб'єкта господарювання. *Економічний аналіз*. 2016. Вип. 11. С.23–26.
20. Матюха В.І., Мисака Г.В. Актуальні проблеми обліку розрахунків підприємства з постачальниками та підрядниками. *Молодий вчений*. 2018. Вип. 1(2). С. 930–932.

21. Шило В. П., Верхоглядова Н. І., Ільїна С. Б. Аналіз фінансового стану виробничої та комерційної діяльності підприємства. Київ: Кондор, 2009. 238 с.
22. Кусик Н. Л., Шатковська М. С. Управління кредиторською заборгованістю підприємства: обліково аналітичний аспект. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2019. Вип. 2 (42). С.105–119.
23. Домбровська Н. Р. Дебіторська та кредиторська заборгованості: проблеми класифікації. *Інноваційна економіка*. 2015. Вип. 1(50). С. 182–187.
24. Поддєрьогін А.М. Фінансовий менеджмент: підручник. Київ: КНЕУ, 2006. 536 с.
25. Попович О. В. Аналіз поточної кредиторської заборгованості на ПАТ «СПЕЦ–АВІА» за 2014–2016 роки. *Молодий вчений*. 2018. Вип. 3 (55). С.370–373.
26. Бутинець Ф. Ф. Економічний аналіз: навчальний посібник. Житомир: Рута, 2003. 680 с.
27. Біла О. Г. Фінанси підприємств: навч. посібн. Львів: Магнолія, 2009. 383 с.
28. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз: навч. посібник. Полтава: РВВ ПДАА, 2014. 394 с.
29. Савченко А. М., Коротаєва І. Р. Аналіз кредиторської заборгованості на прикладі підприємства ПАТ «Монделіс Україна». *Modern Economics*. 2019. Вип. 18. С. 174–180.
30. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 «Звіт про рух грошових коштів», затверджений наказом Міністерства фінансів України №87 від 29.11.99р. Бухгалтерський облік і аудит 1999. №12. С.30–35.
31. Притула Т. М. Теоретичні підходи до визначення поняття фінансових потоків. *Економічний простір*. 2008. Вип. 19. С. 141–148.
32. Бланк І. А. Управління фінансовими ресурсами. Київ: Омега–Л, 2011. 768 с.
33. Пушкар М.С. Фінансовий облік: Підручник. Тернопіль: Карт–бланш, 2002. 628 с.

34. Єпіфанова І. Ю., Джеджула В. В. Фінансовий аналіз та звітність: практикум. Вінниця: ВНТУ, 2017. 143 с.
35. Непочатенко О. О., Мельничук Н. Ю. Фінанси підприємств. Київ: ЦУЛ, 2013. 504 с.
36. Верба В. А., Загородніх О. А. Проектний аналіз: підручник. Київ: КНЕУ, 2000. 322 с.
37. Воробйова І.А., Лисицина А. О. Механізм розвитку управління заборгованістю підприємства. *Збірник наукових праць НУК. Серія «Економіка та управління підприємствами»*. 2014. Вип. 2. С. 106–117.
38. Азаренкова Г. М. Фінансові потоки в системі економічних відносин: монографія. Харків: ВД «ІНЖЕК», 2006. 328 с.
39. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посібник. 3–ге вид., випр. і доп. Київ: Знання, 2007. 668с.
40. Марчак Н. В., Фокіна О. О. Управління кредиторською заборгованістю як джерелом фінансування підприємств. *Інноваційна економіка*. 2017. Вип. 2. С.237–239.
41. Лівощко Т. В., Сезонко Ю. О. Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю промислового підприємства. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної компанії*. 2015. Вип. 4. С. 88–93.
42. Власюк Г.В. Шляхи вдосконалення бухгалтерського обліку розрахунків з постачальниками. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2015. Вип. 5. С. 40–44.
43. Подольська В. О., Яріш О. В. Фінансовий аналіз: навч. Посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2007. 488 с.
44. Заглада Р. Н. Контролінг як система ефективного управління підприємством. *Економіка*. 2009. Вип. 4. С. 12 –15.
45. Акімова Н.С. Основні проблеми обліку та внутрішнього аудиту дебіторської та кредиторської заборгованості. *Науково-технічний збірник*. 2012. Вип. 77. С.268 – 272.

46. Гончарук Р.П. Сутність та класифікація кредиторської заборгованості: колізії наукових підходів. *Вісник ЖДТУ*. 2015. Вип. 1(59) С. 48–51.

47. Потій В. О., Куліш Г. В. Кредиторська заборгованість та її роль у формуванні капіталу підприємства. *Ринок цінних паперів України*. 2016. Вип. 4. С. 23–26.

48. Офіційний сайт ПАТ «Кривбасзалізрудком». URL <https://www.krruda.dp.ua/>: (дата звернення 02.09.2020).

49. Чижишин О. І. Управлінські аспекти раціоналізації використання грошових ресурсів підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 17. С. 486–490.

50. Сіренко Н.М., Смирнова О. В. Вдосконалення управління дебіторською і кредиторською заборгованістю підприємства. *Агросвіт*. 2016. Вип. 22. С.44–46.

51. Азаренкова Г. М., Журавель Т. М., Михайленко Р. М. Фінанси підприємств: навч. посіб. 3–е вид. Київ: Знання–Прес, 2009. 299 с.

52. Матюшенко І. Ю. Основи фінансового менеджменту. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 219 с.

53. Чорненька О. Б. Управління заборгованістю як фактор забезпечення економічної безпеки підприємства. *Економічні науки*. 2017. Вип. 1 (54). С. 170–178.

54. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine].URL http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/fin/sbp/sbp_u/sbp_119_u.htm: (Last accessed: 02.09.2020)

55. Остафійчук С. М. Грошові кошти та їх еквіваленти – найліквідніші активи підприємства. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2011. Вип. 33: Серія Економіка. С. 215–220.

56. Хохлов М. П., Корнієнко О. С. Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 10. С. 402–407.
57. Костюк–Пукаляк О. М. Вплив факторів на грошові потоки підприємств в умовах євроінтеграційних процесів України. *Економіка: реалії часу. Науковий журнал*. 2017. Вип. 1(29). С.171–177. URL <http://economics.opu.ua/files/archive/2017/No1/171.pdf>: (дата звернення 12.09.2020).
58. Биховченко В. П., Ксьонжик В. В. Стратегія управління грошовими потоками на підприємстві. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 17. С. 604–609.
59. Деменіна О. М. Управління грошовими потоками в межах концепції фінансової рівноваги підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2004. Вип. 7 (37). С. 14–18.
60. Verner, I.I. Ukraina u tsyfrakh u 2016 rotsi. Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy. DP «Informatsiino–analychne ahentstvo». 2016. Vol.65, №5. P.121–129.
61. Брігхем Є. Ф. Основи фінансового менеджменту: пер. з англ. Київ: КП «Вазак», Молодь, 1997. 1000 с.
62. Fridson M., Alvarez F. Financial statement analysis: a practitioner's guide: teach. tool. 3–d edition. John Wiley & Sons, Inc. 2002. 396 p.
63. Колесниченко В. Е. Аналіз управління кредиторською заборгованістю. *Ефективна економіка*. 2016. Вип. 3. С. 23–28.
64. Новікова Н.М. Якість управління дебіторською заборгованістю підприємства: необхідність, функції та принципи оцінки. Регіон. зб. наук. пр. з економіки «Прометей». 2016. Вип. 2 (20). С. 215–218.
65. Булат Г.В., Булка І.В. Вплив кредиторської заборгованості на фінансовий стан підприємств та проблемі її оптимізації. *Молодий вчений*. 2018. Вип. 7. С. 56–58.

66. Гнатенко Є. П. Аналіз співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства. *Науковий вісник МНУ імені В.О. Сухомлинського. Економічні науки*. 2015. Вип. 1(4). С.38–42.
67. Мягких І. М. Методичний підхід до аналізу та оцінки дебіторської та кредиторської заборгованості як складових управління фінансової стійності авіакомпаній України. *Сталий розвиток економіки*. 2013. Вип. 4 (21). С.255–262.
68. Краменко В. І., Холод Б. І. Управління ресурсами підприємства: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 288 с.
69. Кузьмін О. Є., Волович О. Б. Система управління заборгованістю підприємства. *Наукові праці Національного університету харчових технологій*. 2015. Вип. 50. С. 243–247.
70. Sharapa, O. Osoblyvosti ekonomichnoho analizu kredytors'koyi zaborhovanosti pidpryemstva. *Features of the economic analysis of accounts payable of the enterprise. Mizhnarodnyy naukovyy zhurnal. International scientific journal*. 2016. Vol. 4. P. 91–101.
71. Khokhlov, M. P. & Korniyenko O. S. Upravlinnya debitorskoiu ta kredytorskoiu zaborhovanistiu pidpryemstva. *Management of accounts receivable and payables of the enterprise. Ekonomika ta upravlinnya pidpryemstvamy. Business Economics and Management*. 2017. Vol. 10. P.402 – 407.
72. База даних фінансової звітності SMIDA. URL <https://smida.gov.ua/>: (дата звернення 12.09.2020).
73. Завгородній А.Г., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С. Фінансовий словник. 2–ге вид. Львів: «Центр Європи», 2007. 576 с.
74. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?cat_id=77440: (дата звернення 01.09.2020)
75. Подолянчук О. А., Чорна В. М. Кредиторська заборгованість як специфічне джерело формування капіталу підприємства. *Вісник Чернівецького торговельно–економічного інституту*. Економічні науки. 2015. Вип. 3 (43). С.193–196.

ДОДАТОК А

Основні показники фінансового стану підприємства

Таблиця А.1 – Основні показники майнового стану підприємства

Показник	Умовне позначення	Формула для розрахунку	Формула за кодами рядків	Економічний зміст
Валюта балансу, тис. грн.	ВБ	Ф. 1, р. 1300		Сукупна вартість активів підприємства
Середня величина основних засобів, тис. грн.	$\overline{ОЗ}$	$\frac{\Phi.1 \text{ р.}1010 (\text{зр.}3 + \text{зр.}4)}{2}$		–
Фондовіддача основних фондів	$\Phi_{\text{в}}$	$\frac{ЧД(В)Р}{ОЗ}$	Ф. № 2, р. 2000 / Ф. № 1, р. 1010	Показує ефективність використання основних фондів
Частка основних засобів в активах	$Ч_{\text{о.з.}}$	Первісна вартість основних засобів / Активи	Ф. № 1, р. 1011 / Ф. № 1, р. 1300	Частка коштів, інвестованих в основні засоби, у валюті балансу
Коефіцієнт зносу основних засобів	$К_{\text{зн.о.з.}}$	Знос основних засобів / Первісна вартість основних засобів	Ф. № 1, р. 1012 / Ф. № 1, р. 1011	Рівень фізичного зносу основних фондів
Коефіцієнт мобільності активів	$К_{\text{моб.}}$	Оборотні (мобільні) активи / Необоротні активи	Ф. № 1, р. 1195 + р. 1200 / Ф. № 1, р. 1095	Скільки обігових коштів припадає на одиницю необігових

Таблиця А.2 – Основні показники ліквідності та платоспроможності підприємства

Показник	Умовне позначення	Формула для розрахунку	Формула за кодами рядків	Економічний зміст
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$K_{\text{абс.лікв.}}$	Грошові кошти / Поточні зобов'язання	$\Phi. \text{ № } 1, \text{ р. } 1165 / \Phi. \text{ № } 1, \text{ р. } 1695$	Характеризує готовність підприємства негайно ліквідувати короткострокову заборгованість
Коефіцієнт швидкої ліквідності	$K_{\text{шв.лікв.}}$	Оборотні активи – Запаси / Поточні зобов'язання	$\Phi. \text{ № } 1, \text{ р. } 1195 - \text{ р. } 1100 / \Phi. \text{ № } 1, \text{ р. } 1695$	Скільки одиниць найбільш ліквідних активів припадає на одиницю термінових боргів
Коефіцієнт поточної ліквідності	$K_{\text{покр.}}$	Оборотні активи / Поточні зобов'язання	$\Phi. \text{ № } 1, \text{ р. } 1195 / \Phi. \text{ № } 1, \text{ р. } 1695$	Характеризує достатність обігових коштів для погашення боргів протягом року
Маневрування функціонуючого капіталу	$K_{\text{м.ф.к.}}$	Власні оборотні (обігові) кошти / Власний капітал	$\Phi. \text{ № } 1, \text{ р. } 1595 + 1495 - 1095 / \Phi. \text{ № } 1, \text{ р. } 1495$	Співвідношення між власними оборотними ресурсами і власним капіталом компанії

Таблиця А.3 – Основні показники фінансової стійкості підприємства

Показник	Умовне позначення	Формула для розрахунку	Формула за кодами рядків	Економічний зміст
1	2	3	4	5
Коефіцієнт концентрації власного капіталу	$K_{\text{конц.в.к}}$	Власний капітал / Валюта балансу	$\Phi. \text{ № } 1, \text{ р. } 1495 / \Phi. \text{ № } 1, \text{ р. } 1300$	Характеризує частку власників підприємства в загальній сумі коштів, авансованих у його діяльність
Коефіцієнт фінансової залежності	$K_{\text{фін.зал}}$	$1 - (\text{Власний капітал} / \text{Пасиви})$	$1 - (\Phi. \text{ № } 1, \text{ р. } 1495 / \Phi. \text{ № } 1, \text{ р. } 1900)$	Ступінь залежності підприємства від зовнішніх зобов'язань
Коефіцієнт маневрування власного оборотного капіталу	$K_{\text{ман.в.к.}}$	Власні обігові кошти / Власний капітал	$P_k / \Phi. \text{ № } 1, \text{ р. } 1495$	Частка власних обігових коштів у власному капіталі

Продовження табл. А.3

1	2	3	4	5
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	$K_{\text{конц.п.к}}$	Позиковий капітал / Пасиви	$\Phi. \text{ № } 1, \text{ р. } 1595 + \text{ р. } 1695 + \text{ р. } 1700 / \Phi. \text{ № } 1, \text{ р. } 1900$	Характеризує ступінь участі позикового капіталу у формуванні активів; скільки припадає позикового капіталу на одиницю сукупних джерел
Коефіцієнт покриття запасів	$K_{\text{покр.зап.}}$	«Нормальні» джерела покриття запасів / Запаси	$\Phi. \text{ № } 1 \text{ (р. } 1495 - 1095 + 1595 + 1600 + 1610) / \Phi. \text{ № } 1, \text{ р. } 1100$	Скільки на одиницю коштів, що вкладені в запаси, припадає у сукупності власних коштів, довго- та коротко-строкових зобов'язань
Маневреність власних обігових коштів	$M_{\text{в.о.к}}$	Кошти / Власні обігові кошти	$\Phi. \text{ № } 1 \text{ р. } 1165 / P_{\text{к}}$	Частка абсолютно ліквідних активів у власних обігових коштах; забезпечує свободу фінансового маневру
Показник фінансового левериджу	$K_{\text{фін.лев}}$	Довгострокові зобов'язання / Власні кошти	$\Phi. \text{ № } 1, \text{ р. } 1595 / \Phi. \text{ № } 1, \text{ р. } 1495$	Характеризує залежність підприємства від довгострокових зобов'язань. Збільшення свідчить про підвищення фінансового ризику
Коефіцієнт фінансової стійкості	$K_{\text{фін.ст.}}$	Власний капітал + довгострокові зобов'язання / Пасиви	$\Phi. \text{ № } 1, \text{ р. } 1495 + \text{ р. } 1595 / \Phi. \text{ № } 1, \text{ р. } 1900$	Частка стабільних джерел фінансування у їх загальному обсязі

Таблиця А.4 – Основні показники ділової активності підприємства

Показник	Умовне позначення	Формула для розрахунку	Формула за кодами рядків	Економічний зміст
1	2	3	4	5
Оборотність активів, коефіцієнт трансформації	$K_{\text{тр.}}$	$\frac{\text{ЧД(В)Р}}{\text{Активи}}$	$\frac{\text{Ф. № 2, р. 2000}}{\text{Ф. № 1, р. 1300}}$	Скільки отримано чистої виручки від реалізації продукції на одиницю коштів, інвестованих в активи
Коефіцієнт оборотності обігових коштів	$K_{\text{об. кошт.}}$	$\frac{\text{ЧД(В)Р}}{\text{Обігові кошти}}$	$\frac{\text{Ф. № 2, р. 2000}}{\text{Ф. № 1, р. 1300}}$	Кількість оборотів обігових коштів за період; скільки виручки припадає на одиницю обігових коштів
Період одного обороту обігових коштів (днів)	$T_{\text{об.}}$	$360 / K_{\text{об. кошт.}}$		Середній період від витрачення коштів для виробництва продукції до отримання коштів за реалізовану продукцію
Коефіцієнт оборотності запасів	$K_{\text{об. зап.}}$	Собівартість реалізації / Середні запаси	$\frac{\text{Ф. № 2, (р. 2050 + р.2130 + р.2150)}}{\text{Ф. № 1, р. 1100}}$	Кількість оборотів коштів, інвестованих у запаси
Період одного обороту запасів (днів)	$T_{1 \text{ об.}}$	$360 / K_{\text{об. зап.}}$		Період, протягом якого запаси трансформуються в кошти
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	$K_{\text{об. д. з}}$	$\frac{\text{ЧД(В)Р}}{\text{Середня дебіторська заборгованість}}$	$\frac{\text{Ф. № 2, р. 2000}}{\text{Ф. № 1, р. 1125 + р. 1130 + р.1135 + р. 1155}}$	У скільки разів виручка перевищує середню дебіторську заборгованість
Період погашення дебіторської заборгованості (днів)	$T_{\text{пог. д. з.}}$	$360 / K_{\text{об. д. з}}$		Середній період інкасації дебіторської заборгованості, тобто період її погашення

Продовження табл. А.4

1	2	3	4	5
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	$K_{об.кр.з}$	ЧД(В)Р / Поточні зобов'язання	Ф. № 2, р. 2000 / Ф. №1, р. 1695	У скільки разів виручка перевищує середньорічну кредиторську заборгованість
Період погашення кредиторської заборгованості (днів)	$T_{пог.кр.з.}$	$360 / K_{об.кр.з}$		Середній період сплати підприємством кредиторської заборгованості
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	$K_{об.в.к.}$	ЧД(В)Р / ВК	Ф. № 2, р. 2000 / Ф. № 1, р. 1495	Скільки чистої виручки від реалізації продукції припадає на одиницю власного капіталу
Період тривалості операційного циклу	$T_{о.ц.}$	Період одного обороту запасів + Період погашення дебіторської заборгованості		Показує час трансформації запасів компанії в гроші; час між покупкою запасів і отриманням грошей за проданими товарами або наданими послугами
Період тривалості фінансового циклу	$T_{ф.ц.}$	Період операційного циклу – Період погашення кредиторської заборгованості		Період, протягом якого власні оборотні кошти роблять один повний оборот

ДОДАТОК Б

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2017 р.

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	2011	2245
первісна вартість	1001	4153	5144
накопичена амортизація	1002	2142	2899
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	0
Основні засоби	1010	2689497	2913735
первісна вартість	1011	7816267	8153616
знос	1012	5126770	5239881
Інвестиційна нерухомість	1015	0	0
<i>первісна вартість інвестиційної нерухомості</i>	1016	0	0
<i>знос інвестиційної нерухомості</i>	1017	0	0
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
<i>первісна вартість довгострокових біологічних активів</i>	1021	0	0
<i>накопичена амортизація довгострокових біологічних активів</i>	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	49063	49063
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	767	900
Відстрочені податкові активи	1045	0	17554
<i>Гудвіл</i>	1050	0	0
<i>Відстрочені аквізиційні витрати</i>	1060	0	0
<i>Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах</i>	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	2741338	2983497

1	2	3	4
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	595841	757206
<i>Виробничі запаси</i>	1101	105587	158265
<i>Незавершене виробництво</i>	1102	7532	20019
<i>Готова продукція</i>	1103	482688	578843
<i>Товари</i>	1104	34	79
Поточні біологічні активи	1110	0	0
<i>Депозити перестрахування</i>	1115	0	0
<i>Векселі одержані</i>	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	919534	177284

Продовження ДОДАТКУ Б

1	2	3	4
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	0	0
з бюджетом	1135	8602	21577
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
<i>Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів</i>	1140	0	0
<i>Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків</i>	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1948435	4183654
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	219188	187522
<i>Готівка</i>	1166	9	0
<i>Рахунки в банках</i>	1167	170849	187522
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0
<i>Частка перестраховика у страхових резервах</i>	1180	0	0
у тому числі в:	1181	0	0
<i>резервах довгострокових зобов'язань</i>			
<i>резервах збитків або резервах належних виплат</i>	1182	0	0
<i>резервах незароблених премій</i>	1183	0	0
<i>інших страхових резервах</i>	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	15943	32428
Усього за розділом II	1195	3707543	5359671
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	6448881	8343168

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1991233	1991233
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	254441	(144199)
Додатковий капітал	1410	0	0
<i>Емісійний дохід</i>	1411	0	0
<i>Накопичені курсові різниці</i>	1412	0	0
Резервний капітал	1415	266552	266552
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	2850774	4751975
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)
<i>Інші резерви</i>	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	5363000	6865561

Продовження ДОДАТКУ Б

1	2	3	4
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	68981	0
<i>Пенсійні зобов'язання</i>	1505	666460	1026070
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	1168	1673
<i>Довгострокові забезпечення витрат персоналу</i>	1521	1168	1673
Цільове фінансування	1525	0	0
<i>Благодійна допомога</i>	1526	0	0
Страхові резерви	1530	0	0
у тому числі: <i>резерв довгострокових зобов'язань</i>	1531	0	0
<i>резерв збитків або резерв належних виплат</i>	1532	0	0
<i>резерв незароблених премій</i>	1533	0	0
<i>інші страхові резерви</i>	1534	0	0
<i>Інвестиційні контракти</i>	1535	0	0
<i>Призовий фонд</i>	1540	0	0
<i>Резерв на виплату джек-поту</i>	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	736609	1027743
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	0	0
<i>Векселі видані</i>	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
товари, роботи, послуги	1615	21757	58420
розрахунками з бюджетом	1620	123613	131173
у тому числі з податку на прибуток	1621	28953	38594
розрахунками зі страхування	1625	10112	12286
розрахунками з оплати праці	1630	31195	39153
<i>Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами</i>	1635	0	0
<i>Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками</i>	1640	7480	7478
<i>Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків</i>	1645	0	0
<i>Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю</i>	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	121170	156348
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
<i>Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків</i>	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	33945	45006
Усього за розділом III	1695	349272	449864
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	6448881	8343168

Продовження ДОДАТКУ Б

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

За 2017 рік

ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	5436220	4453106
<i>Чисті зароблені страхові премії</i>	2010	0	0
<i>Премії підписані, валова сума</i>	2011	0	0
<i>Премії, передані у перестраховування</i>	2012	0	0
<i>Зміна резерву незароблених премій, валова сума</i>	2013	0	0
<i>Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій</i>	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(2494419)	(2279636)
<i>Чисті понесені збитки за страховими виплатами</i>	2070	(0)	(0)
Валовий:	2090	2941801	2173470
прибуток			
збиток	2095	(0)	(0)
<i>Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань</i>	2105	0	0
<i>Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів</i>	2110	0	0
<i>Зміна інших страхових резервів, валова сума</i>	2111	0	0
<i>Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах</i>	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	332583	88503
<i>Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю</i>	2121	0	0
<i>Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції</i>	2122	0	0
<i>Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування</i>	2123	0	0
Адміністративні витрати	2130	(107611)	(90385)
Витрати на збут	2150	(915988)	(965383)
Інші операційні витрати	2180	(0)	(0)
<i>Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю</i>	2181	(0)	(0)
<i>Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції</i>	2182	(0)	(0)

Продовження ДОДАТКУ Б

1	2	3	4
Фінансовий результат від операційної діяльності:	2190	2250785	1206205
прибуток			
збиток	2195	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	31971	0
Інші доходи	2240	0	0
<i>Дохід від благодійної допомоги</i>	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(0)	(84918)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(0)	(0)
<i>Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті</i>	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування:	2290	2282756	1121287
прибуток			
збиток	2295	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(418400)	(282877)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат:	2350	1864356	838410
прибуток			
збиток	2355	(0)	(0)

ДОДАТОК В

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2018 р.

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	2245	82202
первісна вартість	1001	5144	86079
накопичена амортизація	1002	2899	3877
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	0
Основні засоби	1010	2913735	3172483
первісна вартість	1011	8153616	8545361
знос	1012	5239881	5372878
Інвестиційна нерухомість	1015	0	0
<i>первісна вартість інвестиційної нерухомості</i>	<i>1016</i>	0	0
<i>знос інвестиційної нерухомості</i>	<i>1017</i>	0	0
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
<i>первісна вартість довгострокових біологічних активів</i>	<i>1021</i>	0	0
<i>накопичена амортизація довгострокових біологічних активів</i>	<i>1022</i>	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	49063	49063
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	900	881
Відстрочені податкові активи	1045	17554	31606
<i>Гудвіл</i>	<i>1050</i>	0	0
<i>Відстрочені аквізиційні витрати</i>	<i>1060</i>	0	0
<i>Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах</i>	<i>1065</i>	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	2983497	3336235
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	757206	855008
<i>Виробничі запаси</i>	<i>1101</i>	158265	139824
<i>Незавершене виробництво</i>	<i>1102</i>	20019	9750
<i>Готова продукція</i>	<i>1103</i>	578843	705346
<i>Товари</i>	<i>1104</i>	79	88
Поточні біологічні активи	1110	0	0
<i>Депозити перестраховання</i>	<i>1115</i>	0	0
<i>Векселі одержані</i>	<i>1120</i>	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	177284	331319

Продовження ДОДАТКУ В

1	2	3	4
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	0	0
з бюджетом	1135	21577	5573
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	0	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	4183654	4473430
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	187522	139078
Готівка	1166	0	0
Рахунки в банках	1167	187522	139062
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в:	1181	0	0
резервах довгострокових зобов'язань			
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	32428	74403
Усього за розділом II	1195	5359671	5878811
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	8343168	9215046

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1991233	1991233
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	(144199)	(216284)
Додатковий капітал	1410	0	0
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	266552	266552
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	4751975	5531909
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	6865561	7573410

Продовження ДОДАТКУ В

1	2	3	4
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0
<i>Пенсійні зобов'язання</i>	1505	1026070	1166581
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	1673	198
<i>Довгострокові забезпечення витрат персоналу</i>	1521	1673	198
Цільове фінансування	1525	0	0
<i>Благодійна допомога</i>	1526	0	0
Страхові резерви	1530	0	0
у тому числі:	1531	0	0
<i>резерв довгострокових зобов'язань</i>			
<i>резерв збитків або резерв належних виплат</i>	1532	0	0
<i>резерв незароблених премій</i>	1533	0	0
<i>інші страхові резерви</i>	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	1027743	1166779
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	0	0
<i>Векселі видані</i>	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
товари, роботи, послуги	1615	58420	83972
розрахунками з бюджетом	1620	131173	109197
у тому числі з податку на прибуток	1621	38594	10357
розрахунками зі страхування	1625	12286	16316
розрахунками з оплати праці	1630	39153	53564
<i>Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами</i>	1635	0	0
<i>Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками</i>	1640	7478	7477
<i>Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків</i>	1645	0	0
<i>Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю</i>	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	156348	164599
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
<i>Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків</i>	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	45006	39732
Усього за розділом III	1695	449864	474857
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	8343168	9215046

Продовження ДОДАТКУ В

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

За 2018 рік

ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	4990167	5436220
<i>Чисті зароблені страхові премії</i>	2010	0	0
<i>Премії підписані, валова сума</i>	2011	0	0
<i>Премії, передані у перестраховання</i>	2012	0	0
<i>Зміна резерву незароблених премій, валова сума</i>	2013	0	0
<i>Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій</i>	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(2695067)	(2494419)
<i>Чисті понесені збитки за страховими виплатами</i>	2070	(0)	(0)
Валовий:	2090	2295100	2941801
прибуток			
збиток	2095	(0)	(0)
<i>Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань</i>	2105	0	0
<i>Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів</i>	2110	0	0
<i>Зміна інших страхових резервів, валова сума</i>	2111	0	0
<i>Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах</i>	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	0	332583
<i>Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю</i>	2121	0	0
<i>Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції</i>	2122	0	0
<i>Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування</i>	2123	0	0
Адміністративні витрати	2130	(129900)	(107611)
Витрати на збут	2150	(1067102)	(915988)
Інші операційні витрати	2180	(46541)	(0)
<i>Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю</i>	2181	(0)	(0)
<i>Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції</i>	2182	(0)	(0)

Продовження ДОДАТКУ В

1	2	3	4
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	1051557	2250785
збиток	2195	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	0	31971
Інші доходи	2240	0	0
<i>Дохід від благодійної допомоги</i>	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(134061)	(0)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(0)	(0)
<i>Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті</i>	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	917496	2282756
збиток	2295	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(171929)	(418400)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат:	2350	745567	1864356
прибуток			
збиток	2355	(0)	(0)

ДОДАТОК Д

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2019 р.

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	82202	78263
первісна вартість	1001	86079	86895
накопичена амортизація	1002	3877	8632
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	0
Основні засоби	1010	3172483	3733788
первісна вартість	1011	8545361	9235166
знос	1012	5372878	5501378
Інвестиційна нерухомість	1015	0	0
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	0	0
знос інвестиційної нерухомості	1017	0	0
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	0	0
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	49063	618457
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	881	1125
Відстрочені податкові активи	1045	31606	33281
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	3336235	4464914
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	855008	1003632
Виробничі запаси	1101	139824	245051
Незавершене виробництво	1102	9750	20181
Готова продукція	1103	705346	738378
Товари	1104	88	22
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестраховання	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	331319	350975

Продовження ДОДАТКУ Д

1	2	3	4
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	0	0
з бюджетом	1135	5573	66695
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
<i>Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів</i>	<i>1140</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків</i>	<i>1145</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	4473430	4484021
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	139078	431977
<i>Готівка</i>	<i>1166</i>	<i>16</i>	<i>18</i>
<i>Рахунки в банках</i>	<i>1167</i>	<i>139062</i>	<i>431959</i>
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0
<i>Частка перестраховика у страхових резервах</i>	<i>1180</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
у тому числі в:	<i>1181</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>резервах довгострокових зобов'язань</i>			
<i>резервах збитків або резервах належних виплат</i>	<i>1182</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>резервах незароблених премій</i>	<i>1183</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>інших страхових резервах</i>	<i>1184</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Інші оборотні активи	1190	74403	104909
Усього за розділом II	1195	5878811	6442209
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	9215046	10907123

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1991233	1991233
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	(216284)	(222599)
Додатковий капітал	1410	0	0
<i>Емісійний дохід</i>	<i>1411</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Накопичені курсові різниці</i>	<i>1412</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Резервний капітал	1415	266552	266552
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	5531909	7151199
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)
<i>Інші резерви</i>	<i>1435</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Усього за розділом I	1495	7573410	9186385

Продовження ДОДАТКУ Д

1	2	3	4
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0
<i>Пенсійні зобов'язання</i>	1505	1166581	1221488
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	198	991
<i>Довгострокові забезпечення витрат персоналу</i>	1521	198	991
Цільове фінансування	1525	0	0
<i>Благодійна допомога</i>	1526	0	0
<i>Страхові резерви</i>	1530	0	0
у тому числі:	1531	0	0
<i>резерв довгострокових зобов'язань</i>			
<i>резерв збитків або резерв належних виплат</i>	1532	0	0
<i>резерв незароблених премій</i>	1533	0	0
<i>інші страхові резерви</i>	1534	0	0
<i>Інвестиційні контракти</i>	1535	0	0
<i>Призовий фонд</i>	1540	0	0
<i>Резерв на виплату джек-поту</i>	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	1166779	1222479
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	0	0
<i>Векселі видані</i>	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за:	1610	0	0
довгостроковими зобов'язаннями			
товари, роботи, послуги	1615	83972	129234
розрахунками з бюджетом	1620	109197	44927
у тому числі з податку на прибуток	1621	10357	27598
розрахунками зі страхування	1625	16316	16681
розрахунками з оплати праці	1630	53564	54135
<i>Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами</i>	1635	0	0
<i>Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками</i>	1640	7477	7476
<i>Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків</i>	1645	0	0
<i>Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю</i>	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	164599	208033
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
<i>Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків</i>	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	39732	37773
Усього за розділом III	1695	474857	498259
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
<i>V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду</i>	<i>1800</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Баланс	1900	9215046	10907123

Продовження ДОДАТКУ Д

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

За 2019 рік

ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	6559213	4990167
<i>Чисті зароблені страхові премії</i>	2010	0	0
<i>Премії підписані, валова сума</i>	2011	0	0
<i>Премії, передані у перестраховання</i>	2012	0	0
<i>Зміна резерву незароблених премій, валова сума</i>	2013	0	0
<i>Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій</i>	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(3007595)	(2695067)
<i>Чисті понесені збитки за страховими виплатами</i>	2070	(0)	(0)
Валовий:	2090	3551618	2295100
прибуток			
збиток	2095	(0)	(0)
<i>Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань</i>	2105	0	0
<i>Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів</i>	2110	0	0
<i>Зміна інших страхових резервів, валова сума</i>	2111	0	0
<i>Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах</i>	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	19975	0
<i>Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю</i>	2121	0	0
<i>Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції</i>	2122	0	0
<i>Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування</i>	2123	0	0
Адміністративні витрати	2130	(142835)	(129900)
Витрати на збут	2150	(1322199)	(1067102)
Інші операційні витрати	2180	(0)	(46541)
<i>Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю</i>	2181	(0)	(0)
<i>Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції</i>	2182	(0)	(0)

Продовження ДОДАТКУ Д

1	2	3	4
Фінансовий результат від операційної діяльності:	2190	2106559	1051557
прибуток			
збиток	2195	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	0	0
Інші доходи	2240	0	0
<i>Дохід від благодійної допомоги</i>	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(168857)	(134061)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(0)	(0)
<i>Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті</i>	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування:	2290	1937702	917496
прибуток			
збиток	2295	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(354387)	(171929)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	1583315	745567
збиток	2355	0	0

Декларація академічної доброчесності
здобувача вищої освіти ЗНУ

Я, Чопенко Дарина Юріївна, студентка 2 курсу, заочної форми навчання, економічного факультету, спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», освітньої програми «Фінанси і кредит», адреса електронної пошти daria.daria.ok@gmail.com,

– підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Удосконалення управління кредиторською заборгованістю ПАТ«Кривбасзалізрудком» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені к ст. 42 Закону України “Про освіту”, зі змістом яких ознайомена;

– заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

– згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____ Підпис _____ Чопенко Д. Ю.

Дата _____ Підпис _____ Кущик А. П.